

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

Pirmsskolas skolotājs NLK, 3. kurss, 4.gr.

ENIJA KOLOSJONOKA

**FONA MŪZIKA 4-5 GADĪGU BĒRNU
RADOŠĀS IZPAUSMĒS PIRMSSKOLAS
IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒ**

Kvalifikācijas darbs

Docente

Akadēmiskais amats

Dr. paed.

Zinātniskais / akadēmiskais
grāds

Ligita Stramkale

Vārds, uzvārds

Paraksts

RĪGA 2023

ANOTĀCIJA

Kvalifikācijas darba autors: Enija Kolosjonoka

Kvalifikācijas darba vadītājs: Dr. paed., Ligita Stramkale

Kvalifikācijas darba tēma: Fona mūzika 4-5 gadīgu bērnu radošās izpausmēs pirmsskolas izglītības iestādē.

Kvalifikācijas darba mērķis: Teorētiski analizēt un empīriski noteikt fona mūzikas izmantošanas iespējas 4-5 gadīgu bērnu radošajās izpausmēs pirmsskolā.

Pētījuma jautājums: Kā fona mūzikas izmantošana sekmē bērna radošās izpausmes 4-5 gadu vecumā?

Darbs sastāv no divām daļām - teorētiskas un empīriskās daļas.

Teorētiskajā daļā tiek analizēta informācijā par fona mūziku, fona mūzikas pētījumiem, radošajām izpausmēm pirmsskolā un 4-5 gadīgu bērnu radošo izpausmju īpatnībām. Tiek analizēti viedokļi par fona mūzikas izmantošanas ietekmi.

Empīriskajā daļā notiek pētījuma organizēšana, tiek veikts pedagoģiskais novērojums izmēģinājuma darbībā, pētot fona mūzikas ietekmi uz radošajām izpausmēm izmantojot fona mūziku. Novērota, salīdzināta un analizēta bērnu radošā izpausme radošajā darbībā ar un bez fona mūzikas. Tiek veikta skolotāju anketaptauja par fona mūzikas izmantošanu pirmsskolā. Kā arī sniegti ieteikumi pirmsskolas skolotājiem par fona mūzikas izmantošanas iespējām bērnu radošajās izpausmēs. Tiek apkopoti pētījuma gaitā iegūtie rezultāti un izdarīti secinājumi par fona mūzikas izmantošanu radošajās izpausmēs pirmsskolā.

Kvalifikācijas darba saturs: 471pp. bez pielikumiem, 8 tabulas, 14 attēli, 42 literatūras avoti, 15 pielikumi.

Atslēgas vārdi: Fona mūzika, radošās izpausmes, bērni vecumā no 4-5 gadiem, fona mūzikas izmantošana.

ANOTATION

The author of the paper: Enija Kolosjonoka

The supervisor of the paper: Docent Dr. paed., Ligita Stramkale.

Title of the paper: Background music in the creative expressions of 4-5 year old children in a pre-school educational institution.

The purpose of the paper: theoretically analyze and empirically determine options for using background music in creative expressions in preschool.

Research question: how the use of background music can promote creative expressions for 4-5 year old children?

The paper consists of two parts – theoretical and empirical part.

Theoretical part is based on analyzing information about background music, researches of background music, creative expressions in preschool and the peculiarities of creative expressions of 4-5 year old children. Are analysed opinions on the impact of using background music.

The empirical part is based on organisation of the research. The pedagogical observation of experiments in action are carried out, exploring the effects of background music on creative expressions using background music. Childrens creative expressions are observed, compared and analyzed with and without background music. A survey is conducted on the use of background music in preschool. As well as given recommendations to preschool teachers about the possibilities of using background music in children's creative expressions. The results obtained during the research are summerized and the conclusions are drawn about the use of background music in creative expressions in preschool.

Content of the paper: 47 pages without attachments, 8 tables, 14 images, 42 literature sources, 15 attachments.

Key words: Background music, creative expressions, children aged 4-5 years, use of background music.

Saturs

1. FONA MŪZIKA RADOŠAJĀS IZPAUSMĒS PIRMSSKOLĀ	8
1.1. Fona mūzikas jēdziena skaidrojums	8
1.2. Pētījumi par fona mūziku.....	10
1.3. Radošuma izpausmes veidi	12
1.4. 4-5 gadīgu bērnu radošo izpausmju īpatnības.....	15
2. Pētījuma organizēšana un rezultātu analīze	18
2.1. Pētāmās grupas un pētīšanas metožu raksturojums	18
2.2. Uzdevumu kopas raksturojums.....	22
2.3. Pētījumā iegūto rezultātu analīze	26
2.4. Pirmsskolas skolotāju uzskatu par fona mūzikas izmantošanu analīze	40
2.5. Ieteikumi pirmsskolas skolotājiem fona mūzikas izmantošanai bērnu radošajās izpausmēs.....	42
Secinājumi	43
Literatūras un avotu saraksts	45
PIELIKUMI.....	48
1. pielikums. Bērnu novērojums piecos radošajos uzdevumos tabulās.....	49
2.pielikums. Ģirta radošās izpausmes	54
3.pielikums. Kristas radošās izpausmes	55
4.pielikums. Zanes radošās izpausmes	56
5.pielikums. Ērika radošās izpausmes.....	57
6.pielikums. Leldes radošās izpausmes.....	58
7.pielikums. Miķeļa radošās izpausmes	59
8.pielikums. Riharda radošās izpausmes.....	60
9.pielikums. Haralda radošās izpausmes.....	61
10.pielikums. Elizabetes radošās izpausmes	62
11.pielikums. Nika radošās izpausmes.....	63
12.pielikums. Sāras radošās izpausmes.....	64

13.pielikums. Olivera radošās izpausmes	65
14. pielikums. Ineses radošās izpausmes	66
15.Pielikums. Anketa pirmsskolas skolotājiem par fona mūzikas izmantošanu ikdienā..	67

Ievads

Mūzika ir klātesoša mūsu dzīvē. Mēs nepārtraukti to dzirdam ikdienā televīzijā, radio, braucot transportlīdzeklī, atrodoties tirdzniecības centros un daudz kur citur. Katrs cilvēks reaģē uz mūziku atšķirīgi, kāds mūziku izmanto, lai uzlabotu atmosfēru, radītu patīkamu gaisotni vai palīdzētu koncentrēties darbam, turpretī kādam tā var izraisīt pretēju efektu, traucēt.

Arī bērna attīstībā mūzikai ir svarīga loma un tā tiek iesaistīta bērna ikdienā kā mājās, tā arī pirmsskolā, rotaļu laikā, muzikālajās nodarbībās un citur. Dž. Keninga uzsver, ka mūzika ir cieši saistīta ar emocijām un tā ir oksitocīna izdalīšanās ierosinātājs. Oksitocīna veidošanās smadzenēs un ķermenī var radīt tādu pašu apmierinātības sajūtu kā labs ēdiens vai apmierināta vēlme. Laimīgs bērns ar oksitocīna un dopamīna papildītām smadzenēm ir gatavs mācīties, ir brīvs un spējīgs uzdrīkstēties, riskēt un attīstīties (Keninga, 2022). Ir uzskats, ka fona mūzika uzlabo produktivitāti un fokusu. D. Strakhana 2015. gada veiktajā pētījumā atklāj, ka piemērotas fona mūzikas ieviešana var būt vienkāršs veids, kā palielināt uzmanību. Veicot pētījumu Montessori agrīnās bērnības klasē, rezultāti parādīja, ka fona mūzika veicina produktivitāti un smaidus. Turpmākie pētījumi nākotnē apstiprinātu, vai rezultāti ir līdzīgi arī jaunāku un vecāku bērnu vidū (Strachan, 2015). Ja mūzika spēj pozitīvi ietekmēt bērna emocionālo atsaucību, tad ir pamats uzskatīt, ka, arī atskaņojot fona mūziku, tā var ietekmēt bērna radošumu.

Radošums ir svarīga personības attīstības īpašība. Bērna radošums ir liela vērtība. To attīstot, tā būs noderīga prasme turpmākajā dzīvē, tomēr bērnam ir jādod dažādas iespējas, lai viņš tiktu motivēts radošai izpausmei. Svarīgs faktors bērna radošajās izpausmēs ir emocionāla atsaucība. Arī A. Līduma norāda, ka emocionāla atsaucība izpaužas bērna darbībā, bet aktivitāte ir tā, kas veicinās darbības kvalitāti (Līduma, 2015). Skolotāja loma pirmsskolā ir novērot bērnu, plānojot mācību procesu un piedāvājot uzdevumus, mācību materiālus, kas spētu ieinteresēt bērnu, noturētu viņa uzmanību, tādā veidā bērns spētu mācīties un attīstīties ar prieku.

Lai bērns pirmsskolā spētu pilnvērtīgi attīstīties, skolotājam ir arī atbilstoši jāveido mācību vide, jāpiedāvā daudzveidīgas iespējas sasniedzamo rezultātu apgūvē kā, piemēram, dažādus mākslinieciskos līdzekļus, to skaitā, mūzikas iesaistīšanu radošajās izpausmēs. Ja mūzikai ir spēja ietekmēt uzmanību, atmosfēru un veidot patīkamu vidi, iespējams, ka, atskaņojot fona mūziku radošajā procesā pirmsskolā, tā var ietekmēt bērna radošās izpausmes.

Pētījuma mērķis: Teorētiski analizēt un empīriski noteikt kā fona mūzika sekmē 4-5 gadīgu bērnu radošās izpausmes pirmsskolā

Pētījuma objekts: Pedagoģiskais process pirmsskolas izglītības iestādē

Pētījuma priekšmets: Fona mūzika 4-5 gadīgu bērnu radošajās izpausmēs

Pētījuma jautājums: Kā fona mūzikas izmantošana sekmē bērna radošās izpausmes 4-5 gadu vecumā?

Darba uzdevumi:

1. Teorētiski analizēt informāciju par fona mūziku un 4-5 gadīgu bērnu radošajām izpausmēm pirmsskolā.

2. Empīriski noteikt kā fona mūzika sekmē 4-5 gadīgu bērnu radošās izpausmes piecos uzdevumos ar un bez fona mūzikas.

Pētīšanas metodes:

- Teorētiskās literatūras analīze;
- Novērošana;
- Anketaptauja;
- Izmēģinājuma darbība.

Pētījuma bāze: Lielvārdes X pirmsskolas izglītības iestādes 13 bērni (6 meitenes un 7 zēni) vecumā no 4 līdz 5 gadiem.

Pētījuma struktūra: Pētījums sastāv no ievada, 2 nodaļām, secinājumiem, izmantotās literatūras saraksta ar 42 literatūras vienībām un 15 pielikumiem. Kvalifikācijas darbā ir 8 tabulas un 14 attēli. Kvalifikācijas darba kopējais apjoms bez pielikumiem ir 47 lpp.

1. FONA MŪZIKA RADOŠAJĀS IZPAUSMĒS PIRMSSKOLĀ

1.1. Fona mūzikas jēdziena skaidrojums

Par fona mūziku tiek uzskatīta jebkura veida mūzika, kas tiek atskaņota, kamēr notiek kāda cita darbība, cilvēkiem nepievēršot tai uzmanību. To raksturo arī kā ierakstītu mūziku, kas paredzēta, lai nodrošinātu nomierinošu fonu. Fona mūzika parasti tiek atskaņota pa skaļruņu sistēmām sabiedriskās vietās, piemēram, dzelzceļa stacijās vai restorānos (Collins English Dictionary, 2023). Fona mūzika arī tiek definēta kā mūzika, kas pavada darbību vai dialogu kinofilmās, radio vai televīzijas drāmās (Merriam-Webster, 2023).

Fona mūzika tiek izmantota, lai radītu vēlamo noskaņu, nomāktu dažādus traucējošus trokšņus apkārtnē vai arī izvairītos no nomācoša klusuma. Fona mūzika tiek iedalīta divās kategorijās pēc tās izmantošanas veidiem sabiedrībā. Pirmkārt, fona mūzika tiek izmantota, lai ietekmētu apmeklētājus un veicinātu komerciālo preču patēriņu. Mūzika, piemēram, tiek atskaņota tirdzniecības vietās, lidostās, kafējnīcās un citās publiskās vietās. Tā tiek atskaņota arī virtuālajā telpā – zvanu gaidīšanas rindās, videospēlēs, filmās u.c. Otrkārt, fona mūziku izmanto, lai regulētu un uzlabotu emocionālo stāvokli un motivāciju. Tā tiek atskaņota slimnīcās, izglītības iestādēs, mūzikas terapijās, kā arī cilvēku mājās un transportā. Fona mūzikas klausītājs parasti fokusējas uz kādu noteiktu aktivitāti un nepievērš pastiprinātu uzmanību mūzikai. Tai jābūt neuzkrītošai un gandrīz nemanāmai, lai tā netraucētu cilvēka konkrēto aktivitāti (Švītiņa, 2022).

Fona mūzikas izmantošana mācību procesā kļūst aizvien populārāka. K. N. Vaits apgalvo, ka mūzikai ir svarīga loma kultūrā un tā spēcīgi ietekmē mūsdienu jaunatni. Viena no stratēģijām, ko bieži vien izmanto, lai papildinātu un uzlabotu studentu mācīšanos, ir fona mūzikas izmantošana mācību procesa laikā (White, 2007). Iespējams, vispazīstamākais pētījums ar fona mūzikas izmantošanu mācību procesā ir (Rauscher et al., 1993) raksts par mūzikas un telpisko uzdevumu izpildi vai tā saucamais Mocarta efekts.

Par fona mūzikas izmantošanu mācību procesā pozitīvi atsaucas arī A. Savans, pētot, kā atsevišķu Mocarta orķestra skaņdarbu specifiskās īpašības uzlabotu skolēnu koordinācijas prasmes. Tiek uzskatīts, ka Mocarta skaņdarbu īpašības var stimulēt ķīmiskās vielas endorfīna

veidošanos smadzeņu limbiskajā sistēmā. Iespējams, tas var uzlabot koordināciju, mazināt bērnu neapmierinātību un viņu agresīvo un traucējošo uzvedību (Savan, 1999).

L. Mossejs apraksta, ka fona mūzikai ir ietekme uz cilvēka emocionālo stabilitāti. Saskaņā ar Amerikas mūzikas terapijas asociācijas datiem, pasīvi klausoties mūziku, tā var pārvaldīt stresu, uzlabot atmiņu, atvieglot elpošanu, mazināt trauksmi un samazināt hroniskas sāpes. Pareiza mūzika pat var mazināt depresiju un uzlabot garastāvokli (Mossey, 2021). Arī M. M. Gaila uzskata, ka mūzikai var būt dažāda ietekme uz personas emocionālo stāvokli. Fona mūziku varētu izmantot, lai nodrošinātu patīkamu skolas dienas sākumu, palīdzētu audzēkņiem būt klusākiem un mierīgākiem skolas kafejnīcā pusdienlaikā, kā arī nodrošinātu uzmundrinājumu pēcpusdienā garlaikotiem un nogurušiem bērniem. Visefektīvākā mūzika iepriecina bērnus, nepārlietu aizraujot viņus ar satricinošiem ritmiem un skaļu dinamiku (Giles, 1991). B. Brice uzsver, ka mūzika spēj gan ienest mieru dvēselē, gan iedvesmot, tā var būt veids, kā komunicēt vai radīt kopīgu sapratni starp cilvēkiem. Taču mūzikai var būt arī pretējs efekts, tā var radīt trauksmi un nemieru (Brice, 2013).

Mūzika spēj izteikt to, ko vārdi un tēli nespēj izteikt. Mūzikas rezultātā persona var izpausties aktivitātē, kas tiek fiksēta ne tikai vārdos, bet arī citos izteiksmes līdzekļos (Dzintere, 2000). Mūzika būtiski veido kognitīvo apstrādi un ikdienas pieredzes, tādējādi padarot tās ietekmi uz radošumu par dinamisku tēmu kognitīvās zinātnes jomā. Tomēr turpinās diskusijas par to, vai mūzika stiprina, kavē vai divējādi ietekmē individuālo radošumu. Viens no strīdīgajiem punktiem ir kontrastējošo muzikālo emociju (gan pozitīvo, gan negatīvo) ietekme uz radošajiem uzdevumiem (Xiao, et al., 2023).

Tiek secināts, ka mūzika ir neatņemama mūsu dzīves sastāvdaļa un mūsdienās tieši fona mūzika tiek izmantota aizvien biežāk. Fona mūzika ir radīta, lai veidotu patīkamu gaisotni vietās, kurās cilvēks veic kādas ikdienišķas darbības kā, piemēram, iepērkoties, braucot ar liftu vai baudot maltīti restorānā. Tā ir jebkura veida mūzika, kas tiek atskaņota pieklusinātā tonī, un cilvēks lielākoties nepievērš tai pastiprinātu uzmanību vai neievēro tās klātesamību. Mūzikai var būt dažāda ietekme uz cilvēku un ir uzskats, ka arī fona mūzikai ir spēja ietekmēt emocionālo stāvokli, kā piemēram, mazināt trauksmi un uzlabot garastāvokli. Arvien vairāk skolēni un studenti mūsdienās izvēlas klausīties mūziku studiju laikā. Ir dažādi uzskati par fona mūzikas ietekmi uz cilvēka kognitīvajām spējām, domāšanu un radošajiem uzdevumiem.

1.2. Pētījumi par fona mūziku

Reaģējot uz informāciju par to, ka fona mūzika tiek izmantota arī mācību procesā, lai sekmētu skolēnu sniegumu, veikts pētījums Loganas pamatskolas ceturtajā klasē. Desmit ceturtais klases skolēni piedalījās trīs nedēļu pētījumā. Pētnieks koncentrējās uz četriem galvenajiem jautājumiem: vai fona mūzika vairo studentu motivāciju, pozitīvu uzvedību, relaksāciju un palīdz noturēt uzmanību uzdevuma laikā. Rezultāti liecina, ka klase kopumā izpildīja projekta galvenos punktus. Fona mūzikas ieviešana Loganas pamatskolas ceturtais klases programmā ir izrādījies efektīvs līdzeklis (White, 2007).

2019. gadā tika veikts pētījums par skolēnu priekšstatiem par fona mūzikas izmantošanu mūzikas stundās, kura mērķis bija parādīt fona mūzikas ietekmi uz 2.- 3. klases skolēnu pašsajūtu, pildot rakstiskus uzdevumus. Šajā pētījumā tika identificēti dažādi viedokļi, kas arī lielā mērā balstās uz skolēnu individuālajām īpašībām. Katram skolēnam fona mūzikas pavadībā bija jāizpilda rakstisks uzdevums. Pētījuma rezultāti atklāj, ka lielākajai daļai skolēnu ir pozitīva attieksme pret fona mūziku, tomēr arī tika atklāts, ka daļai skolēnu fona mūzika rada sliktu garastāvokli, kas negatīvi ietekmē viņu labsajūtu. Skolēni uzskata, ka fona mūzika var palīdzēt veiksmīgi izpildīt uzdevumu, ja tā pozitīvi ietekmē garastāvokli, veicina koncentrēšanos un rosina strādāt (Stramkale, 2020).

Pētījumi par fona mūzikas izmantošanu mācību procesā ir veikti arī pirmsskolas vecuma bērnu vidū. D. K. Maurīns 2009. gadā veica pētījumu par fona mūzikas ietekmi uz pirmsskolas vecuma bērnu uzmanību. Pētījumā piedalījās četrdesmit trīs bērni vecumā no 3 līdz 5 gadiem. Rezultāti atklāja, ka pētījuma subjekti uzdevumam pievērsa mazāku uzmanību, pildot to fona mūzikas pavadībā, salīdzinot ar klusa fona apstākļiem. Vēl viens būtisks atklājums bija tāds, ka bērni ar lielāku muzikālo pieredzi spēja noturēt savu uzmanību ilgākā laika periodā. Šis pētījums apstiprināja iepriekšējo pētījumu rezultātus, ka 3 gadu veciem bērniem fokusēta uzmanība ir īsāka nekā 4 un 5 gadus veciem bērniem ar vai bez fona mūzikas. Šie pētījuma rezultāti ziņo par to, ka fona mūzika patiešām var samazināt bērnu koncentrēšanos rotaļu aktivitāšu laikā (Maurine, 2009).

Par fona mūzikas izmantošanu mācību procesā ir arī pozitīvas atsauksmes. 1999. gada veiktajā pētījumā tika pierādīta fona mūzikas ietekme uz mācīšanos. Šis pētījums pētīja iespēju, ka atsevišķas Mocarta orķestra skaņdarbu specifiskās īpašības uzlabo koordinācijas prasmes skolēniem ar emocionālām un uzvedības grūtībām. Mocarta orķestra skaņdarbu audiolentes sniedza skaņu stimulu desmit zēniem vecumā no 12 gadiem, kuriem bija īpašas vajadzības izglītības apguves procesā vai emocionālās un uzvedības grūtības. Tika veikti

asinsspiediena, ķermeņa temperatūras un pulsa ātruma mērījumi, lai noteiktu, kurš skaņas stimuluss ietekmēja subjekta fizioloģiju un vielmaiņu. Rezultātā, katrā gadījumā tika novērota koordinācijas uzlabošanās, ko papildināja iepriekš minēto fizioloģisko parametru samazināšanās un novērota uzvedības uzlabošanās (Savan, 1999).

Tā kā personālās digitālās ierīces kļūst arvien populārākas, mūsdienās vairāk studentu izvēlas klausīties mūziku studiju laikā. Tas tomēr ir strīdīgs jautājums, vai mūzikas klausīšanās ietekmē mācību sniegumus. A. Čenas un C. Vena 2015. gada veiktajā pētījumā tika pārbaudīta fona mūzikas ietekme matemātisko aprēķinu veikšanu un lasītā teksta izpratni. Fona mūzikas ietekme uz šiem studiju sniegumiem tika pārbaudīti ar četriem dažādiem fona mūzikas stila veidiem. Apkopojot rezultātus, tika secināts, ka, iespējams, lai iegūtu labāku mācību sniegumu, koledžas studenti var izvēlēties klausīties fona mūziku ar vēlamu mūziku lasīšanas aktivitātēm, bet nevēlamu mūziku, veicot matemātiskas aprēķinus (Chen & Wen, 2015). Arī 1997. gadā veiktais pētījums ir cieši saistīts ar to, ka mācību sniegums mūzikas apstākļos var būt saistīts ar izmantotās mūzikas veidu. Pētījumā tik pārbaudīta fona mūzikas ietekme uz kognitīvo uzdevumu izpildi. Atkārtotu uzdevumu izpildē trīsdesmit studenti veica divus kognitīvos testus, vienu klusumā un otru ar fona mūziku. Rezultāti liecināja, ka mūzika veicināja kognitīvo veikspēju, salīdzinot ar testu veikšanu bez mūzikas. Rezultātā fona mūzikas ietekmē tika aizpildīti vairāk jautājumu un vairāk atbilžu bija pareizo (Cockerton, et al., 1997).

E. Blevinsas 2020. gada veiktajā pētījumā par Mocarta mūzikas ietekmi uz testa trauksmi tika pierādīts, ka Mocarta mūzikas klausīšanās pozitīvi ietekmē skolēnu emocionālo labsajūtu. Testa trauksme ir daudz negatīvu atbilžu uz novērtējumu, kas var nelabvēlīgi ietekmēt skolēnu sniegumu eksāmenos un skolēnu veselību. Tomēr, klausoties Mocarta mūziku, viņas klases skolēniem nebija būtisku izmaiņu matemātiskas eksāmena rezultātos (Blevins, 2020).

E. Tredgoldas veiktajā pētījumā trīs eksperimentos tika pētīta fona mūzikas ietekme uz (CRAT) veikspēju, kas pārbauda spēju atrisināt uzdevumus un problēmas, kam ir attāla sasaiste. Šī veikspēja tiek plaši sasaistīta ar radošumu. Pirmais eksperiments notika, fonā skatot dziesmai ar vārdiem svešvalodā, otrais eksperiments notika instrumentālas mūzikas pavadījumā bez vārdiem, un trešais eksperiments notika, skatot dziesmai ar vārdiem dzimtajā valodā. Pētījuma rezultātā visi eksperimenti ievērojami pasliktināja CRAT veikspēju salīdzinājumā ar klusiem fona apstākļiem. Rezultāti apstrīd uzskatu, ka fona mūzika uzlabo radošumu, un tie tiek apspriesti saistībā ar dzirdes izklaidības kontu (procesa traucējumiem) un apstrādes traucējumu kontu (Threadgold, et al., 2019).

Tiek secināts, ka ir dažādi uzskati par to, vai fona mūzika patiešām spēj uzlabot studentu un bērnu sniegumu. Pastāv gadījumi, kuros fona mūzika pozitīvi ietekmē bērnu darba produktivitāti un garastāvokli, taču ir arī gadījumi, kad fona mūzika rada koncentrēšanās problēmas. Katram cilvēkam ir atšķirīgs emocionālais stāvoklis un gaume, tāpēc, ja fona mūzika izraisa personā pozitīvas emocijas, tā, iespējams, spēj palīdzēt ar uzdevumu veikšanu un produktivitāti. Vairākos gadījumos cilvēki izbauda fona mūzikas klātesamību, kad tā netiek atskaņota koncentrēšanās, lasīšanas vai rakstīšanas uzdevumu laikā, tomēr pētījumu vēsturē pastāv arī informācija, ka fona mūzika izraisa traucējošu efektu pirmsskolas vecuma bērniem.

1.3. Radošuma izpausmes veidi

Radošums ir īpašība, kas spēj radīt jaunas, oriģinālas idejas, domas un neierastas pieejas (Beļickis, Blūma, Koķe, Markus, Skujiņa, Šalme, 2000). Tulkojot jēdzienu radošums no angļu valodas, tas tiek definēts kā spēja pārvarēt tradicionālās idejas, noteikumus, modeļus un radīt jēgpilnas jaunas idejas, formas, metodes un interpretācijas (Collins English Dictionary, 2023). Citējot autoru I. Kraģi, radošumu nereti raksturo arī kā “ apdāvinātības komponents, atbrīvojoša intelektuālā spēle, augstākais inteliģences pielietojamības līmenis, daļa no intelekta, iztēles pielietošanas veids, īpašība, kas liek atrast vai radīt, un aptvert jauno, jūtīgums pret problēmām, (piemēram, zināšanu deficītu), kādas problēmas risinājuma līdzeklis, pārmaiņu, attīstības un izaugsmes process, problēmrisināšanas veids, spēja būt atvērtam pasaulei un mainīt to, svarīgākais apdāvinātības faktors, zināšanu uzkrāšanas veids” (Kraģis, 2019, 24). Tātad radošums ir process, kurā cilvēks izmanto dažādas jaunas idejas, pielietojot savu iztēli.

Kā min R. Fišers, radošums ir visi cilvēka emocionālie procesi un spēju kopums, kas ļauj cilvēkam attīstīt un izpaust radošās domas, idejas vai iztēles objektus. Radošajā procesā daļēji tiek izmantota intuīcija vai sakarības, kas galu galā kļūst par rezultātu. Intuīcija un citi radošuma izpausmju veidi šķiet tik noslēpumaini, jo to pamats ir neapzināti procesi, kas līdzinās aisbergam – mēs apjaušam tikai mazu daļu no savas psihes, taču zemāk atrodas daudz kā vēl neatklāta un neizzinātā, īpašības, par kurām mēs vēl nenojaušam. Par radošu var uzskatīt ik vienu darbību, kas ietver cilvēka iztēli un atšķirīgu pieeju (Fišers, 2005).

I. Kraģis jēdzienam radošums min raksturojošus elementus zinātniskajā literatūrā. Tie ir - inteliģence un gudrība, izdoma un iztēle, jaunrade, laterālā domāšana, netradicionalitāte,

oriģinalitāte un produktivitāte (Kraģis, 2019). Lai panāktu individuālu interpretāciju, personai ir jāpanāk patstāvīgi izdomāts jaunu ideju veidojums, vizuāli izteikts tēla apveids (Hibnere, Grasmāne, 2000).

Kā par vienu no radošuma izpausmju viediem tiek uzskatīta zīmēšana. R. Fišers norāda, ka zīmēšana ir fantastisks veids, kā izteikt savas domas, ja tās ir grūti pateikt ar vārdiem. Bērniem bieži vien sagādā grūtības savas domas izteikt skaļi, taču viņi var censties tās izpaust vizuāli (Fišers, 2005). Bērna radoša vizuāla darbība zīmēšanā notiek ar brīvu roku pēc acumēra, nevis zīmēšana izmantojot, piemēram, lineāla vai kāda cita mērinstrumenta palīdzību. “Kreatīvās vizuālas darbības rezultātā izpaužas iecerēta tēla individuāla interpretācija” (Hibnere, Grasmāne, 2000, 38). Svarīgi ir arī atzīmēt, ka bērnam zīmēšana nav tikai māksla. D. Kalēja-Gasparoviča uzsver, ka zīmēšana bērnam nozīmē komunikāciju, jo tādā veidā bērns parāda to ko nevar ar vārdiem pateikt. Bērna zīmējumos atklājās viņa iekšējā brīvība, domas, jūtas un uztvere pret apkārtējo pasauli, tajā nav nekā samākslota (Kalēja-Gasparoviča, 2020).

Arī kustību aktivitātes ir iespējams pārveidot radošā darbībā. Kādā Honkongas bērnudārzā tika veikts pētījums par radošo kustību aktivitāšu ieviešanu pirmsskolā bērna radošuma veicināšanai. Kustības aktivitātes tika veidotas, balstoties uz četriem aspektiem: tēmas ievadīšana, kustību apguve un izpētīšana, radīšana un izpausme, sniegums un atzinība. Rezultāti liecināja, ka bērnu kustības reakcijas kļuva daudzveidīgākas un pārsteidza skolotājus, taču skolotāju ierobežotās zināšanas un prasmes par radošo kustību aktivitāti un minimālā pieredze kļuva par izaicinājumu Honkongas bērnudārzu audzinātājiem, lai veicinātu bērnos radošumu (Cheung, 2010).

Dramatizācijas rotaļas arī ir veids, kā radoši izpausties. D. Dzintere un I. Stangaine apraksta, ka to rotaļu saturs mēdz būt dažāds, piemēram, pamatā viens literārais darbs, ko bērni radoši apspēlē, apvienoti vairāki literārie darbi, pašizdomāts teātris, taču vairāk vai mazāk tas ir iepriekš redzēts televīzijā vai teātrī. Tiek atzīmēti vairāki stimuli, kas ierosina šo radošo rotaļu – mācītie literārie daiļdarbi, pašizgatavotās dekorācijas, kā maskas, pašu sacerētas pasakas, sacerēti stāsti, teātra izrādes, TV pārraides u.c (Dzintere, Stangaine, 2007, 120).

H. Korošekas un M. B. Zorekas 2019. gada veiktajā pētījumā tika pētīta radošo leļļu teātra aktivitāšu ietekme uz pirmsskolas vecuma bērnu agresīvo uzvedību. Radošās dramaturģijas mērķis bija dot iespēju bērniem izprast starppersonu attiecības, iejusties cita vietā un saskatīt alternatīvas uzvedības vai rīcības iespējas konkrētās situācijās. Spēle ar lelli mazās grupās

piedāvā bērniem iespēju veidot sociālu vienaudžu mijiedarbību un apgūt socializācijas prasmes, tostarp risināt nelielus konfliktus. Pētījums tika veikts sadarbībā ar 22 pirmsskolas skolotājiem Slovēnijas pirmsskolas izglītības iestādēs un pamatskolas pirmajās klasēs (tostarp 460 bērniem vecumā no 4 līdz 7 gadiem). Skolotājas aizpildīja sociālās uzvedības skalu katram bērnam grupiņā pirms iepazīšanās ar leļļu nodarbībām un pēc to noslēguma, t.i., pēc trīs mēnešu intensīva, ikdienas radošā darba ar lellēm. Pētījuma rezultātā noskaidrojās, ka, saskaņā ar skolotāju vērtējumiem, pēc trīs mēnešu radošām aktivitātēm grupā, spēlējoties ar lellēm, agresīvas uzvedības sastopamības biežums kopējā populācijā ir samazinājies, īpaši bērniem, kuriem bija zemākie punkti sākotnējā novērtējumā (Korošek & Zorec, 2019).

Psiholoģijā radošu izpaušanos uzskata arī par produktīvu vai kreatīvu darbību. Radošā darbība kāpina cilvēka vērtību, jo tā pārveido, bagātina un attīsta vidi, veido jaunas intelektuālās vērtības. Attīstot radošo darbību, cilvēku darbības jomās ir iespējams sagaidīt vērienīgus, augsta līmeņa sasniegumus (Hibnere, 1998).

Mūsdienīga pirmsskolas izglītības programma ir definēta kā teorētiska koncepcija, kas izglītības praksē tiek veidota un konstruēta, balstoties uz savstarpēju mācīšanos, pētniecību un visu dalībnieku līdzdalību izglītības procesā. Tāpēc ir svarīgi nodrošināt dažādus apstākļus dažādām radošu domāšanu un izpausmi veicinošām aktivitātēm, kurās bērni var piedalīties. Šajā ziņā radošums tiek interpretēts nevis kā īpaša mācību programmas sastāvdaļa, bet gan kopējā izglītības procesa sastāvdaļa, kas integrējas visos mācību satura segmentos. Izglītības praksē izpratne par radošās izpaušmes vērtībām bērnos nav pietiekami attīstīta vai atbilstoši izmantota mācību satura izstrādē, jo nav pietiekami izpētītas tās izmantošanas iespējas (Lozančić & Tot, 2020).

Brīdis, kad bērns no reālista kļūst par fantazētāju, ir pasakains. Veidojot pārdomu virknes fantāzijā, pāriet no darbības uz darbību, tās rezultātā atklājas radošā darbība. Bērns tajā brīdī spēj spēlēties ne ar ko, atsakoties no piedāvātajiem priekšmetiem, taču šajā brīdī ir svarīgi radīt atbilstošus apstākļus, lai bērns varētu fantāzijas tēlus attēlot radošā darbībā (Dzintere, 2000). D. Kalēja-Gasparoviča min svarīgus komponentus radošās darbības sekmēšanai un tie ir: labi pārskatāma vide, sakārtoti materiāli, nesamākslota nodarbība ar savstarpēji sasaistītiem kritērijiem, kā arī mērķtiecīga radošā darbība, lai bērns spētu atklāt ko jaunu. Svarīgs faktors radošās pašizpaušmes sekmēšanā ir bērna radošuma pamanīšana un izvērtēšana, tādā veidā bērns gūst motivāciju turpmākai izaugsmei, iemācās novērtēt savu veikumu un izvirzīt mērķus turpmākai darbībai (Kalēja-Gasparoviča, 2020).

Analizējot jēdzienu radošās izpausmes, var secināt, ka tā ir darbība, kuras laikā tiek radīts kas oriģināls, jauns, iztēles procesā veidots vai veids, kā izteikt savas domas tās ne vienmēr pasakot ar vārdiem. Lai bērns spētu radoši domāt, viņam ir nepieciešama atbilstoša vide, radošais klimats, aktīva radošā iztēle un kritiskā domāšana. Dažkārt tiek uzskatīts, ka radošo izpausmju laikā svarīgākais ir tieši process, jo, lai radoši darbotos, ir nepieciešams stimuls, izpēte, jaunu ideju radīšana, plānošana un pārbaude.

Pirmskolā bērnam ir iespēja apgūt dažādus radošo izpausmju veidus, kā zīmēšanu, dramaturģiju, eksperimentēšanu, jaunradi u.c. Bērns ikdienas dzīvē spēj saskatīt vairākus stimulus, kas rosina viņā radošo rotaļu un radoši izpausties. Tās var būt pieaugušo ikdienišķas situācijas, redzētais televīzijā, dzirdētais pasakās un stāstos. Attīstot bērnam radošumu, neapzināti tiek arī attīstīta produktivitāte, un tas var būt ierosinājums bērna veiksmīgas nākotnes sekmēšanai.

1.4. 4-5 gadīgu bērnu radošo izpausmju īpatnības

4-5 gadi ir bērna vecums, kad strauji attīstās runa un uzskatāmi tēlainā domāšana, kā arī bērni sāk izprast rīcības cēloņus un sekas. Šajā vecumā iztēle var aizvietot trūkstošus faktus domāšanas procesā (Špona, 2022). Dž. Keninga min svarīgu nepieciešamību bērna attīstībā no četriem līdz pieciem gadiem, un tā ir fantāzija un rotaļas. Bērns pārbauda pasauli un savu vietu tajā, izdomājot stāstus, dziesmas un dejas, kurās viņš ir zvaigzne, atstājot pieaugušos kā otrā plāna aktierus (Keninga, 2022).

Kā vēl viena svarīga nepieciešamība, lai veicinātu bērna radošumu, tiek minēta vide vai radošs klimats, kas sniegtu atbalstu bērna radošajiem pūliņiem, jo katrs bērns piedzimst ar radošām spējām, bet mūsu pienākums ir radīt vidi šo spēju augšanai un progresēšanai. Bērnam ir jādod psihiska drošība un brīvība. Bērna radošās spējas plaukst, ja bērnam apkārt ir cilvēki, kas viņu atbalsta, jo galu galā bērns tiecas radīt kaut ko cilvēkiem, kurus viņš mīl. Psihiskās brīvības izjūta veicina bērnā radošas spējas, kas sagādā viņam izpausmes brīvību. Ja bērni saņem atbilstošu pamudinājumu un atbalstu, viņi spēj īstenot savu īpašo talantu, arī tie bērni, kuru spējas ir šķietami pieticīgas. Šo spēju pamatā ir galvas smadzeņu uzbūve. Cilvēka smadzenes sadalās divās savstarpēji saistītās puslodēs. Kreisā puslode – loģiskā, un tās funkcijas lielākoties saistās ar valodu, bet labā – radošā puslode, kas ir saistīta ar telpas, krāsu, muzikālā ritma izjūtu un iztēli. Mēdz arī teikt, ka labā puslode ir mākslinieciskā, bet kreisā ir zinātniskā. Kreiļiem tas ir pretēji, jo viņiem dominante ir kreisā puslode (Fišers, 2005).

4 – 5 gadi ir bērna vecums, kuru laikā bērni izpaužas darbībās un rotaļās, atdarinot dzīves situācijas. Ja vecāki neļaus bērnam pašam izvēlēties darbības veidu, nedos vaļu fantāzijai un neatbildēs uz bērna dažādajiem jautājumiem, nenostiprināsies bērna iniciatīva. Vecāki nedrīkst atklāti demonstrēt, ka bērna uzvedība ir traucējoša vai nevajadzīga, jo tas radīs bērnā vainas apziņu, kas var ietekmēt raksturu un tālāko attīstību (Špona, 2006). Arī I. Kraģis apgalvo, ka atdarināšana ir saistīta ar nelielu daļu radošuma. Daudzos gadījumos tieši atdarināšana ir radošās darbības sākumposms (Kraģis, 2019).

Pirmsskolas vecuma bērniem 4-7 gadu vecumā notiek būtiskas pārmaiņas kognitīvajā attīstībā. G. Svence min, ka 4 gadi ir bērna vecums, kad viņam jau ir jāspēj nosaukt pamatkrāsas, un šajā vecumā bērnam ir lieliski attīstīta tēlainā domāšana un fantāzija, kas var būt par iemeslu, kāpēc bērni šajā vecumā zīmē visvairāk (Svence, 1999).

L. Pisotskas 2022. gada veiktajā pētījumā tika pētīta 4 - 5 gadus vecu bērnu mākslinieciskā radošuma veidošanās īpašības, izmantojot zīmēšanu skolas apstākļos. Zīmēšana kā viens no bērnu mākslinieciskās aktivitātes tipiem attīstībā tiek vērtēta pēc noteiktiem kritērijiem: mākslinieciskās uztveres un mākslinieciski – estētiskajām emocijām un sajūtām; pastāvīgas un radošas mākslinieciskās darbības; mākslinieciski – estētiskā novērtējuma un kognitīvā, emocionāli vērtīgā un uzvedības strukturālās sastāvdaļas, kas veido 4-5 gadus vecu bērnu radošumu zīmēšanā. Raksta autore pievēršas vispārējiem 4–5 gadus vecu bērnu mākslinieciskās jaunrades rādītājiem, kas bija vērsti uz entuziasmu par māksliniecisko darbību, oriģinalitāti māksliniecisko tēlu veidošanā zīmēšanā. Pētījuma izpēte notika, pamatojoties uz autoru izstrādāto metodiku, kas sastāvēja no šādām metodēm: sarunas ar bērniem; radoša rakstura eksperimentālie uzdevumi zīmēšanā, radošuma procesa vērošana zīmēšanā; pedagogu un vecāku aptauja. Kopumā tika konstatēts, ka 83% vidējās grupas bērnu raksturo nepietiekama mākslinieciskās jaunrades veidošanās pakāpe zīmēšanā. Vismazāk konstatēti četrus līdz piecus gadus veci pirmsskolas vecuma bērni (17%), kuriem ir augsts mākslinieciskās jaunrades līmenis. Pētot izglītības ietekmi uz mākslinieciskās jaunrades attīstību un pilnveidi, tika konstatēts, ka skolotāji nepietiekami novērtē zīmēšanas potenciālu bērnu radošuma attīstībā un izglītības procesā izmanto ierobežotu instrumentu arsenālu. Lielāko daļu pieaugušo neinteresē bērnu radošuma attīstība zīmēšanā, tikai aptuveni puse vecāku interesējas par zīmēšanas līdzekļu paplašināšanu (Pisotska, 2022).

Mūsdienu pirmsskolas iestādēs un pamatskolās mākslas nodarbības ir neatņemama izglītības procesa sastāvdaļa, jo nākamās paaudzes radošo spēju attīstīšana no bērnības ir viens no svarīgākajiem vietējās izglītības sistēmas uzdevumiem. Zīmēšana ir viena no bērnu iecienītākajām nodarbēm. Bērni sāk zīmēt, pirms viņi spēj runāt. Nodarbojoties ar vizuālo

mākslu, bērni attēlo visu, ko redz; jo vairāk viņi iesaistās iztēlē, jo labāka un izteiktāka kļūst viņu iztēle un abstraktā domāšana, un tā veidojas viņu mākslinieciskā gaume (Mukhametshin, et al., 2020).

Radošums ir pamats pirmsskolas izglītības programmā, un to var definēt kā oriģinālu priekšmetu radīšanas procedūru. Pirmsskolas skolotājiem ir jānodrošina bērniem materiāli, kas rosinātu viņu iztēli, jāsniedz iespējas iztēloties un izskaidrot savas idejas, jānovērtē bērnu individualitāte un jāiedrošina viņu dažādie viedokļi. Skolotājiem ir arī jāmudina bērnus piedalīties radošās spēlēs, jārūpējas par bērnu jaunajiem produktiem un jānovērtē tos. Skolotājiem ir jānovērtē bērnu radošums un jādod bērniem pārlicība par viņa spējām (Dere, 2019). Vērtējot bērna radošo darbību ir jāapzinās, ka neeksistē viens konkrēts, ideāls radošums. Skolotāja uzdevums ir kvalitatīvi novērtēt katru radošo darbu atsevišķi nesalīdzinot to ar citiem, tā vietā, analizējot skolēna radošā darba vērtības un jēgu. Lai izvērtētu radošo darbību ir jāapzinās radošuma kritēriji, tādā veidā skolotājs un skolēns kopā spēs analizēt un izdarīt secinājumus, ko citreiz darītu savādāk (Briška, Kalēja-Gasparoviča, 2020).

Tiek secināts, ka bērns vecumā no četriem līdz pieciem gadiem pastiprināti aktivizē savu iztēli. Šis ir fantazēšanas periods un laiks, kad bērns visaktīvāk zīmē. Šajā laikā ir svarīgi, lai bērnam apkārt būtu cilvēki, kas viņu atbalsta un nenomāc viņa radošo gribu, svarīgi ir bērnu pamudināt un motivēt darbībai, atbalstīt, veidojot piemērotu vidi bērna radošajai attīstībai.

Bērniem 4-5 gadu vecumā vēl notiek atdarināšanas periods, taču šis ir sākumposms radošās darbības attīstībā, un šajā vecumā palēnām notiek pārejas process uz loģisko spriestspēju. Bērnā radošo darbību ir iespējams izvērtēt, balstoties uz dažādiem līmeņiem, sākot ar atdarināšanu, interpretēšanu, ideju ģenerēšanu un nonākot līdz jaunradei.

Pirmsskolas skolotājam ir pienākums nodrošināt bērnu ar mācību vidi, nepieciešamajiem materiāliem un aktivitātēm, kas rosinātu bērna iztēli. Bērns ir jāmotivē un jānovērtē viņa veiktais darbs, lai tas mudinātu bērnu nākotnē turpināt attīstīt savas radošās prasmes.

2. PĒTĪJUMA ORGANIZĒŠANA UN REZULTĀTU ANALĪZE

2.1. Pētāmās grupas un pētīšanas metožu raksturojums

Empīriskais pētījums tika veikts Lielvārdes pirmsskolas izglītības iestādē X. No 2023. gada oktobrim līdz 2023. gada novembrim. Pētījumā piedalījās 13 bērni (6 meitenes un 7 zēni) vecumā no 4-5 gadiem. Pētījuma mērķis bija teorētiski analizēt un empīriski noteikt fona mūzikas izmantošanas iespējas 4-5 gadīgu bērnu radošajās izpausmēs pirmsskolā, kā arī noteikt, vai bērnu radošās izpausmes tiks sekmētas, ja ikdienas pedagoģiskajā procesā tiks iesaistīta fona mūzika.

Empīriskā pētījuma veikšanas laikā tika izmantotas sekojošas pētīšanas metodes: aptauja, novērošana, izmēģinājuma darbība.

Anketaptauja ir, “informācijas iegūšanas un pētījumu metode, kurā informācijas iegūšanas līdzeklis ir anketa. Ar šo metodi īsā laikā aptaujā lielu skaitu personu. Rezultāti ir atkarīgi no pareizas aptaujājamo izvēles, jautājumu loka un formulējuma” (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000,13). Tika veikta anketaptauja pirmsskolas skolotāju vidū par fona mūzikas izmantošanu pedagoģiskajā procesā, kā arī tika noskaidroti skolotāju viedokļi par fona mūzikas izmantošanu pirmsskolā.

Izmēģinājuma darbība ir, “iecerēta projekta sākotnējais, eksperimentālais veidols, ko izmēģina praksē maksimāli dabiskos apstākļos” (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000, 76). Šī metode tika izmantota ikdienas pedagoģiskajā procesā, rotaļnodarbību laikā, pārbaudot teorētiskajās atziņās minēto par fona mūzikas ietekmi uz bērnu radošajām izpausmēm. Piecu radošo uzdevumu laikā tika novērotas bērnu radošās izpausmes bez fona mūzikas, un sekojoši piecās nodarbībās radošajos uzdevumos tika izmantota fona mūzika.

Pedagoģiskais novērojums ir, “mērķtiecīgs izziņas procesa rezultāts, kas iegūts, ilgstoši vai atkārtoti vērojot, lai secinātu, izsekotu, uzmanītu” (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000, 111). Pedagoģiskā procesa laikā tika izmantota dažāda tipa fona mūzikas ieraksti. Uzmanība tika pievērsta bērnu radošajām izpausmēm, salīdzinot bērnu radošās izpausmes ar un bez fona mūzikas, vadoties pēc kritērijiem.

Pētījums tika veikts trīs nedēļu periodā, sākotnēji bērniem 1,5 nedēļas veicot piecus radošos uzdevumus bez fona mūzikas, pēc tam 1,5 nedēļas atkārtoti veicot piecus radošos uzdevumus ar fona mūziku.

Pirms katra radošā uzdevuma bērni tika iepazīstināti ar šīs dienas radošo uzdevumu interesantā un motivējoša veidā (sk. radošo uzdevumu norise 2.,3.,4.,5.,6. tab.). Kopā ar bērniem tika sagatavota vide radošajai darbībai, dažādi nepieciešamie materiāli radošajiem uzdevumiem. Rotaļnodarbību saturs atbilda mācību tematam un sasniedzamajam rezultātam 4-5 gadu veciem bērniem.

Lai novērtētu fona mūzikas klātesamību bērna radošajās izpausmēs, tika izmantoti sekojoši paņēmieni:

- 1) Novērota un analizēta bērnu radošā darbība fona mūzikas ietekmē rotaļnodarbību laikā, un izveidots katra bērna raksturojums radošo uzdevumu izpildes laikā.
- 2) Bērnu radošo uzdevumu izvērtējums pēc kritērijiem trīs punktu sistēmā (sk. 1. tab).

1. tabula. Kritēriji Radošo izpausmju izvērtēšanai

Kritēriji	1 punkts	2 punkti	3 punkti
Radošo izpausmju daudzveidība	Nav novērojama radošo izpausmju daudzveidība, radošais uzdevums ir vienvērtīgs.	Daļēji novērojama radošo izpausmju līdzekļu daudzveidība, izmantotas ne vairāk kā divas krāsas, tehnikas, un radošās izpausmes paņēmieni radošajā uzdevumā.	Ir novērojama radošo izpausmju līdzekļu daudzveidība, izmantotas trīs vai vairāk krāsas, tehnikas un radošās izpausmes paņēmieni radošajā uzdevumā.
Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Bērns nespēj noturēt uzmanību radošā uzdevuma laikā.	Bērns spēj noturēt uzmanību radošā uzdevuma laikā, taču ir nepieciešams uzmuntrinājums.	Bērns ir spējīgs noturēt uzmanību radošā uzdevumu laikā.
Originalitāte	Radošais uzdevums nav oriģināls, novērojama kopēšana.	Radošajā uzdevumā ir novērojama daļēja oriģinalitāte, daļēji novērojama kopēšana.	Radošais uzdevums ir oriģināls, unikāla radošā pieeja.

Pētījumā tika noteikts, ka no 1.00 līdz 1.66 punktiem ir zems radošo izpausmju līmenis, no 1.67 līdz 2.33 punktiem ir vidējs radošo izpausmju līmenis un no 2.34 līdz 3.00 punktiem ir augsts radošo izpausmju līmenis. Par statistiski būtisku atšķirību starp uzdevumu izpildi bez fona mūzikas un ar fona mūziku tiek uzskatīta, ja punkti atšķiras par 0.5.

Empīriskajā daļā bērni tika izraudzīti, pamatojoties uz to regulāro apmeklētību pirmsskolas izglītības iestādē un dalību visos piecos pētnieciskajos uzdevumos. Tika veikta sadarbība ar pētāmo bērnu vecākiem, vienošanās par bērnu piedalīšanos pētījumā. Pētījumā tika veikts pētāmās grupas bērnu radošais raksturojums. Bērnu vārdi ir mainīti.

Ģirts (5 gadi 1 mēnesis) ir zinātkārs zēns, taču ikdienā uzdevumu laikā steidzas, lai tos paveiktu pēc iespējas ātrāk, tādā veidā paveicot uzdevumus pavirši. Zēns neizrāda interesi par spēlēm un radošajām nodarbēm. Labprātāk iesaistās sarunās, bieži ir novērojams vienkārši pastaigājoties pa grupas telpu. Izrāda mazu interesi par radošajiem darbiem, to laikā komentē savu neapmierinātību par veicamo darbu vai pievērš uzmanību blakus sēdošajiem bērniem. Zēnam ir maza uzmanības noturība.

Krista (4 gadi 11 mēneši) ir klusa un kautrīga meitene, nelabprāt iesaistās sarunās. Grupā draudzējās tikai ar dažiem bērniem. Atbrīvojas āra vidē. Nespēj noturēt uzmanību radošo izpausmju laikā, sarunājas ar blakussēdētājiem. Grupā izvēlas tikai vienkāršākās nodarbes, ļoti reti brīvprātīgi izvēlas zīmēt, labprātāk dodot priekšroku veidošanai no plastilīna.

Zane (5 gadi 1 mēnesis) ir komunikabla un atvērta meitene. Ļoti draudzīga un aktīva. Vienmēr vēlas sevi parādīt no labās puses, kļūdīšanās gadījumā ļoti pārdzīvo. Mākslinieciska, brīvos brīžus labprāt pavada mākslas centrā zīmējot. Labprāt palīdz pēc radošajiem darbiem sakārtot vidi, izmazgāt traukus. Uzdevumu laikā bieži vien pievērš uzmanību blakus sēdošajiem bērniem, tādējādi novēršot uzmanību no uzdevuma.

Ēriks (5 gadi) ir draudzīgs zēns, brīvos brīžus labprātāk pavada, celtniecības centrā būvējot rotaļu mājas. Grūtības pieņemt kļūdīšanos. Pēdējā laikā izrāda īpašu interesi par mākslinieciskajām izpausmēm. Zīmējot un krāsojot puisis atbrīvojas un koncentrē savu uzmanību uz radošo darbu. Ļoti patīk darboties ar plastilīnu.

Lelde (5 gadi 1 mēnesis) ir ļoti klusa un kautrīga meitene. Ikdienu uzdevumu veikšanas laikā nervozē, no uztraukuma trīc zīmulis rokā. Labprāt brīvajos brīžos zīmē un krāso mākslas centrā. Māksliniecisko nodarbību laikā pavada ilgstošu laika posmu pie radošā darba, brīžiem satraucas un raud. Gudra meitene, labprātāk iesaistās individuālās sarunās.

Miķelis (4 gadi 10 mēneši) ir kluss zēns. Grupā zēnam ir tikai daži draugi, pārsvarā izvairās no rotaļāšanās ar citiem bērniem, piemēram, radošo rotaļu laikā. Labprāt pavada laiku pie dažādām matemātikas spēlēm, nelabprāt veic radošos darbus. Miķelis ir zinošs un pēdējā laikā izrāda interesi par krāsošanu, taču tikai tādā gadījumā, ja tā ir viņa paša krāsojamā grāmata un flomāsteri.

Rihards (5 gadi 4 mēneši) ir kluss un kautrīgs zēns. Vājš rakstāmpiederumu satvēriens, zēns ir kreilis. Zīmē tikai rotaļnodarbību laikā, pats brīvprātīgi nekad nav izrādījis velmi. Rakstot un krāsojot noliec galvu zemu pie lapas, sažmiedz acis un krāso tikai vienā punktā.

Haralds (5 gadi un 2 mēneši) ir labsirdīgs un aktīvs zēns. Zēns labprāt brīvo laiku pavada, konstruējot Lego, taču dažreiz izrāda velmi zīmēt. Haraldam ir māksliniecisks potenciāls, spēj radīt skaistus radošos darbus un labprāt pastāsta, ko ir uzzīmējis. Zēns ir kreilis. Labprāt piedalās sarunās ar skolotāju un stāsta par saviem radošajiem veikumiem un no kurienes ir smēlies ideju.

Elizabete (5 gadi 3 mēneši) ir aktīva un draudzīga meitene. Ļoti izpalīdzīga, labprāt palīdz skolotājai un skolotāja palīgam. Meitenei patīk pamācīt citus bērnus, viņa ir vecākais bērns ģimenē, un tas ir pamanāms grupā. Daudz laika pavada mākslas centrā, kopā ar draudzenēm zīmējot un krāsojot. Ļoti radoša darbos ar plastilīnu. Ja ir iedvesma, pie radošā darba spēj pavadīt ilgu laiku.

Niks (5 gadi 5 mēneši) ir radošs un gudrs zēns. Nikam ir lieliska iztēle, taču viņam ir uzvedības grūtības, kas traucē viņam veidot labas attiecības ar bērniem grupā. Niks ir vienpatis un lielāko daļu brīvbrīžu pavada zīmējot mākslas centrā. Zēnam patīk griezt un ar līmes palīdzību veidot dažādus radošus tēlus. Niks alkst pēc skolotāja uzmanības, kas izpaužas kā skaļa uzvedība un priekšmetu, rakstāmpiederumu dauzīšana.

Sāra (4 gadi 11 mēneši) ir aktīva un radoša meitene, pašpārliecināta par sevi un labprāt palīdz skolotājai ikdienā. Vairāk dod priekšroku rotaļām ar puīšiem celtniecības centrā. Meitene ir ļoti radoša un spēj pavadīt ilgu laika posmu pie radošā darba, taču tādā gadījumā, ja meitenei blakus sēž bērni, kuri arī koncentrējas uz savu veicamo darbu.

Olivers (5 gadi) ir aktīvs zēns, taču Oliveram ir grūtības mācību procesā, zēns vēl joprojām pilnībā neatpazīst krāsas. Dod priekšroku fiziskām aktivitātēm, taču labprāt arī pavada brīvbrīžus, krāsojot krāsojamās lapas. Oliveram ir iemīļota krāsojamā grāmata, kurā ir

jākrāso atbilstoši norādītajam ciparam un krāsai. Zēns ir kluss un bieži iegrimis sevī, tāpēc bieži vien nedzird, ka skolotāja viņu uzrunā.

Inese (5 gadi 3 mēneši) labprātāk pavada brīvbrīžus, sarunājoties ar bērniem, reti izvēlas spēlēt spēles vai radoši izpausties. Meitenei ir tieksme izrādīt neapmierinātību, kad skolotāja rosina meitenei rūpīgāk veikt radošo darbu. Visu cenšas izdarīt pēc iespējas ātrāk, ir maza uzmanības noturība.

2.2. Uzdevumu kopas raksturojums

Pētījumā tika veikts pedagoģiskais novērojums - fona mūzikas izmantošanas iespējas 4-5 gadīgu bērnu radošajās izpausmēs. Empīriskajā daļā tika veikti 5 radoši uzdevumi, katru veicot divas reizes: pirmajā reizē veicot uzdevumu bez fona mūzikas, otrajā reizē radošā uzdevuma laikā iesaistot fona mūziku.

1. uzdevums – gleznošana.

Sasniedzamais rezultāts: Spēj noturēt uzmanību uz radošo darbu, Vēro un īsteno ideju daudzveidīgā un oriģinālā mākslinieciskajā darbībā.

Izmantotie līdzekļi: A4 akvareļu lapa, guašu krāsas, akvareļu krāsas, krītiņi, zīmuļi, otas, trauks ar ūdeni.

Izmantotā fona mūzika: Klods Debisī, Mēnessgaisma, Šis skaņdarbs ir kluss un mierīgs, tā dinamika pakāpeniski pieaug, tas ir nedaudz garāks par piecām minūtēm. Skaņdarbs tiek atskaņots vairākas reizes visa radošā darba izpildes procesā.

2. tabula. Radošā uzdevuma norise 1. uzdevumā

Skolotāja darbība	Bērna darbība
<ul style="list-style-type: none"> Skolotāja piedāvā bērniem palūkoties ārā pa logu un noskaidrot, kādi laikapstākļi ir novērojami. Jautā bērniem, kā viņi jūtas, lūkojoties ārā pa logu. Piedāvā bērniem uzgleznot šīsdienas laikapstākļus. Piedāvā bērniem mākslas centrā 	<ul style="list-style-type: none"> Bērni pēc skolotājas ierosinājuma lūkojas ārā pa logu un noskaidro, kādi laikapstākļi ir novērojami. Stāsta skolotājai par savām sajūtām, novērojot laikapstākļus ārā. Izvēlas nepieciešamos materiālus

<p>izvēlēties nepieciešamos mākslinieciskos izteiksmes līdzekļus, lai veidotu radošo darbu - laikapstākļi aiz loga.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skolotāja bērņus atbalsta un iedrošina uzsākt radošo darbu. 	<p>mākslas centrā savas ieceres realizēšanai.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Īsteno savu ideju mākslinieciskā darbībā, vajadzības gadījumā vēršoties pēc palīdzības pie skolotājas.
---	--

2. uzdevums - radošais teātris.

Sasniedzamais rezultāts: Spēj noturēt uzmanību, izspēlējot daudzveidīgu un oriģinālu pašu izdomātu sižetu.

Izmantotie līdzekļi: Dzīvnieku maskas, meža tematikas attēli, dažādi meža atribūti, mīkstās rotaļlietas.

Izmantotā fona mūzika: Friderihs Šopens, Berceuse, Šūpuļdziesma. Šis skaņdarbs ir mierīgs, tā izpildes laiks ir gandrīz piecas minūtes, klusā dinamikā saglabājas visa skaņdarbs garumā.

3. tabula. Radošā uzdevuma norise 2. uzdevumā

Skolotāja darbība	Bērņa darbība
<ul style="list-style-type: none"> • Skolotāja uzdod bērņiem jautājumu - ko rudenī mežā dara dzīvnieki? Rosina bērņus uz kopīgu sarunu par to, kā dzīvnieki gatavojas ziemei. • Piedāvā bērņiem izveidot teātri un attēlot teatrālu pasaku stāstu par to, kā rudenī dzīvnieki gatavojas ziemei. Rosina bērņus sagatavot vidi teātrim. • Skolotāja vēro bērņus, attēlojot pašu izdomātu teātra sižetu par meža dzīvniekiem rudenī. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bērņi izsaka savas domas par to, ko rudenī mežā dara dzīvnieki un kopā ar skolotāju pārrunā, kā dzīvnieki gatavojas ziemei. • Pēc skolotājas ierosinājuma sagatavo vidi teātrim. • Attēlo pašu izdomātu sižetu - teātri par to, kā rudenī dzīvnieki gatavojas ziemei.

3. uzdevums – radošā veidošana.

Sasniedzamais rezultāts: Spēj noturēt uzmanību, mākslinieciskajā darbā daudzveidīgi un oriģināli eksperimentē ar paša izvēlētajiem materiāliem un tehniskajiem paņēmieniem.

Izmantotie līdzekļi: plastilīns, zīles, kastaņi, koka paliktnis.

Izmantotā fona mūzika: Pēteris Čaikovskis, Apburtā princese, Šis skaņdarbs ir graciozs, tam piemīt viļņveidīga melodija. Šī skaņdarba izpildes laiks ir gandrīz piecas minūtes, nepieciešamības gadījumā tiek atskaņots vairākas reizes.

4. tabula. Radošā uzdevuma norise 3. uzdevumā

Skolotāja darbība	Bērna darbība
<ul style="list-style-type: none">• Skolotāja aicina bērnus uz sarunu par rudens dārgumiem. Aicina bērnus pastāstīt par to, ko zeme mums dāvā rudenī.• Piedāvā izveidot radošo darbiņu no zīlēm vai kastaņiem un plastilīna. Tehnoloģiju centrā piedāvā izvēlēties sev nepieciešamos materiālus savas ieceres īstenošanai.• Skolotāja dod bērniem iespēju brīvi izpausties un radīt mākslas darbu, izmantojot rudens dārgumu zīli vai kastaņi un plastilīnu.	<ul style="list-style-type: none">• Bērni piedalās sarunā par rudens dārgumiem. Stāsta par to, ko zeme mums dāvā rudenī.• Tehnoloģiju centrā izvēlas nepieciešamos materiālus savas ieceres īstenošanai.• Brīvi izpaužas, rada mākslas darbu, izmantojot izvēlēto rudens dārgumu un plastilīnu.

4. uzdevums – līnijas un laukumi.

Sasniedzamais rezultāts: Noturot uzmanību, variē un kombinē krāsas, līnijas un laukumus dažādos formātos un ritmos daudzveidīgā un oriģinālā darbībā

Izmantotie līdzekļi: Trīs dažādu krāsu zīmuļi vai krītiņi, melns zīmulis, lineāls, A4 lapa.

Izmantotā fona mūzika: Ralfs Vons-Viljamss, Fantāzija. Šīs skaņdarbs ir kluss, ar mainīgu dinamiku, tā izpildes laiks ir aptuveni astoņpadsmit minūtes.

5. tabula. Radošā uzdevuma norise 4. uzdevumā

Skolotāja darbība	Bērna darbība
<ul style="list-style-type: none"> • Skolotāja piedāvā bērniem radošo darbu ar krāsošanu, izmantojot tikai trīs krāsas. Ļauj bērniem izvēlēties trīs zīmuļu vai krītiņu krāsas pēc izvēles. • Skolotāja stāsta bērniem, ka melnais zīmulis būs ceļotājs un viņš ceļos pa lapu, taču zīmulis nedrīkst vilkt liektas līnijas, tikai taisnas, izmantojot lineālu. Zīmulis vairākas reizes ceļo no vienas lapas puses uz otru, veidojot daudz taisnas līnijas uz lapas. Viņš ceļo krustu šķērsu, izveidojot daudz dažādas ģeometriskas figūras - gan lielas, gan mazas. • Skolotāja stāsta, ka bērnu sekojošais uzdevums būs ņemt trīs iepriekš izvēlētos krāsu zīmuļus vai krītiņus un aizkrāsot izveidojušos laukumus uz lapas pēc savas ieceres. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bērni pēc skolotājas ierosinājuma izvēlās trīs dažādu krāsu zīmuļus vai krītiņus. • Uzmanīgi klausās skolotājas norādēs par radošo uzdevumu un stāstiņu par ceļojošo zīmuli. Bērni ņem melnu zīmuli un, izmantojot lineālu, velk vairākas līnijas uz lapas no dažādām lapas pusēm un stūriem, krustojoties līnijām un veidojoties daudz dažādām ģeometriskām figūrām. • Kad līnijas ir savilkta, bērni aizkrāso laukumus ar trīs izvēlētajām krāsām pēc savas ieceres.

5. uzdevums – radošā kolāža.

Sasniedzamais rezultāts: Spēj noturēt uzmanību, patstāvīgi līmējot, un izvēloties daudzveidīgus un oriģinālus līmēšanas paņēmienus, no papīra izgriež vienkāršus siluetus.

Izmantotie līdzekļi: kalendāra ainavu skati, avīzes, žurnāli, līme, šķēres.

Izmantotā fona mūzika: Mocarts, Mazā naktsmūzika, Šīs skaņdarbs ir ar ātru tempu un vidēji skaļu dinamiku, tā izpildes laiks ir gandrīz septiņas minūtes, skaņdarbs nepieciešamības gadījumā tiek atskaņots vairākas reizes.

6. tabula. Radošā uzdevuma norise 5. uzdevumā

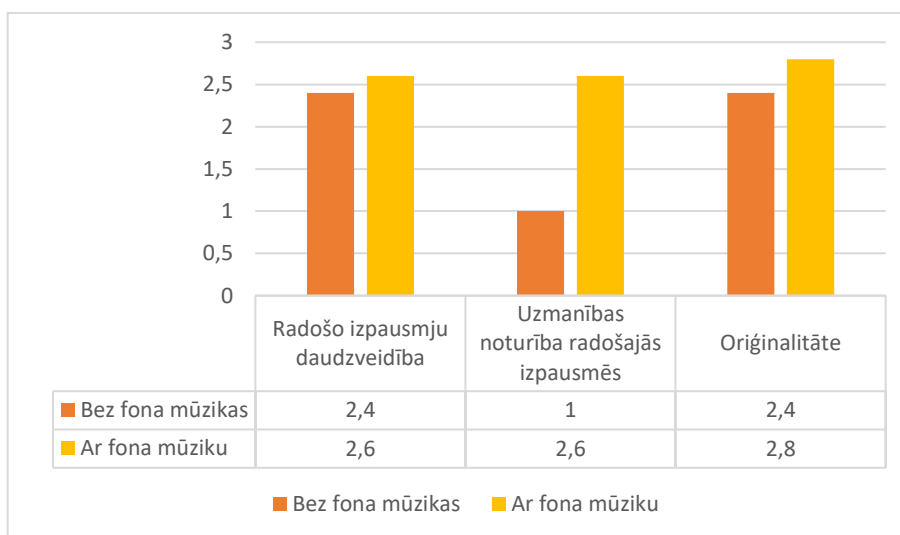
Skolotāja darbība	Bērna darbība
<ul style="list-style-type: none">• Mēneša tēmas “zeme” ietvaros skolotāja kopā ar bērniem runā par to, ka zeme, ūdens un gaiss ir nepieciešami ne tikai cilvēkiem, bet visiem zemes iemītniekiem, stāsta par to, ka arī transportlīdzekļi un to pārvietošanās veidi ir dažādi.• Uzdod bērniem jautājumu, kādi objekti vai dzīvas radības atrodas uz zemes, ūdenī un gaisā.• Skolotāja piedāvā bērniem izveidot radošo darbiņu, pamatojoties uz objektu atrašanās vietu uz zemes, ūdenī vai gaisā. Piedāvā bērniem izvēlēties dažādus aplicēšanas materiālus, lai veiktu radošo uzdevumu – kolāžu.	<ul style="list-style-type: none">• Klausās skolotāja stāstījumā, dalās ar saviem iespaidiem par to, kā zeme, ūdens un gaiss ietekmē mūsu ikdienu• Katrs bērns izvirza savu versiju, kādi objekti un dzīvas radības atrodas uz zemes, ūdenī un gaisā.• Bērni pēc skolotājas aicinājuma izvēlās aplicēšanas materiālus pēc savām iecerēm. Veic radošo uzdevumu – sagrupē izvēlētos attēlus uz ainavas skata atkarībā no to atrašanās vietas dabā – zemē, ūdenī vai gaisā.

Pirms katra uzdevuma bērni tika iepazīstināti ar radošo uzdevumu, kas sasaistījās ar sasniedzamo rezultātu un mēneša tematu. Radošā uzdevuma noteikumi tika pārrunāti bērniem saprotamā un mērķtiecīgā veidā, lai bērni spētu individuāli darboties. Pirms uzdevuma veikšanas kopā ar bērniem tika iekārtota mācību vide un sakārtotie nepieciešamie materiāli.

2.3. Pētījumā iegūto rezultātu analīze

Balsoties uz uzdevumu laikā veiktajiem novērojumiem, tika apkopoti rezultāti par bērna radošajām izpausmēm rotaļnodarbību laikā ar un bez fona mūzikas. Pēc uzdevumu izpildes tika veikts katra bērna radošo izpausmju raksturojums salīdzinot, vai radošajos uzdevumos ar fona mūziku bērna radošās izpausmes ir mainījušās. Katrs uzdevums tika veikts divas reizes, pirmo reizi bez fona mūzikas un otro reizi ar fona mūziku.

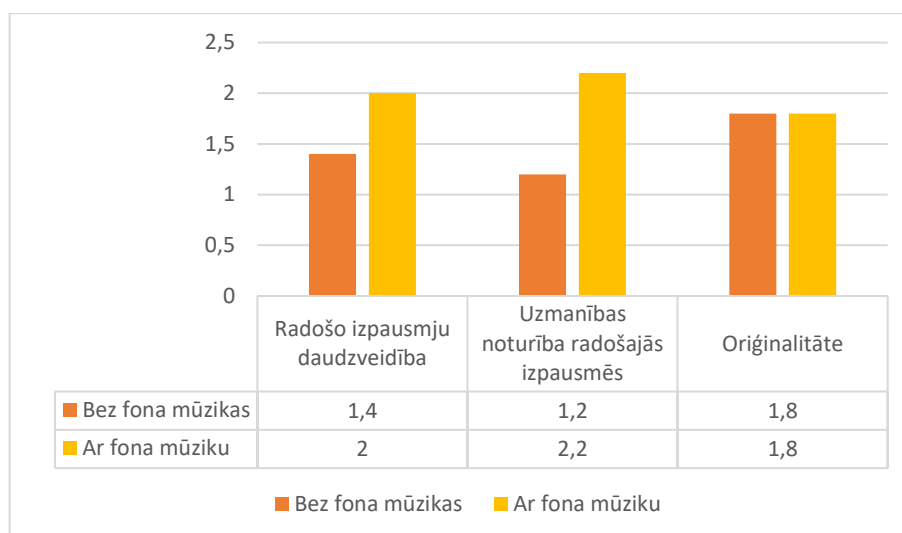
Ģirta radošo izpausmju daudzveidība bija augstā līmenī gan ar fona mūziku ($M = 2.6$), gan bez fona mūzikas ($M = 2.4$). Par to liecināja tas, ka Ģirts, veicot radošos uzdevumus, izmantoja vairāk kā trīs materiālus, krāsas un tehnikas radošajās izpausmēs (sk. 2. pielikumā 2.4. attēlu). Ģirta radošās izpausmes bija daudzveidīgākas par 0.2 punktiem, veicot uzdevumus ar fona mūziku. Iespējams secināt, ka radošo izpausmju daudzveidībā nebija statistiski būtisku izmaiņu (sk. 1. attēlu).

1. attēls. Ģirta radošo izpausmju salīdzinājums

Ģirta uzmanības noturība radošajās izpausmēs bez fona mūzikas bija zemā līmenī ($M=1$), bet ar fona mūziku augstā līmenī ($M=2.6$). Zēna uzmanības noturībā radošajās izpausmēs tika novērota statistiski būtiska atšķirība. Par to liecināja tas, ka, veicot uzdevumus ar fona mūziku, Ģirts pievērsa lielāku uzmanību radošajam uzdevumam, koncentrējās un nesarunājās. Arī kritērijā oriģinalitāte Ģirta radošās izpausmes bija augstā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=2.4$), gan ar fona mūziku ($M=2.8$). Par to liecināja tas, ka zēns nevēroja pārējo bērnu radošās izpausmes, bet koncentrējās uz savu radošo uzdevumu (sk. 2. pielikumā 2.2. attēlu). Statistiski būtiskas izmaiņas Ģirta oriģinalitātē nebija novērojamas.

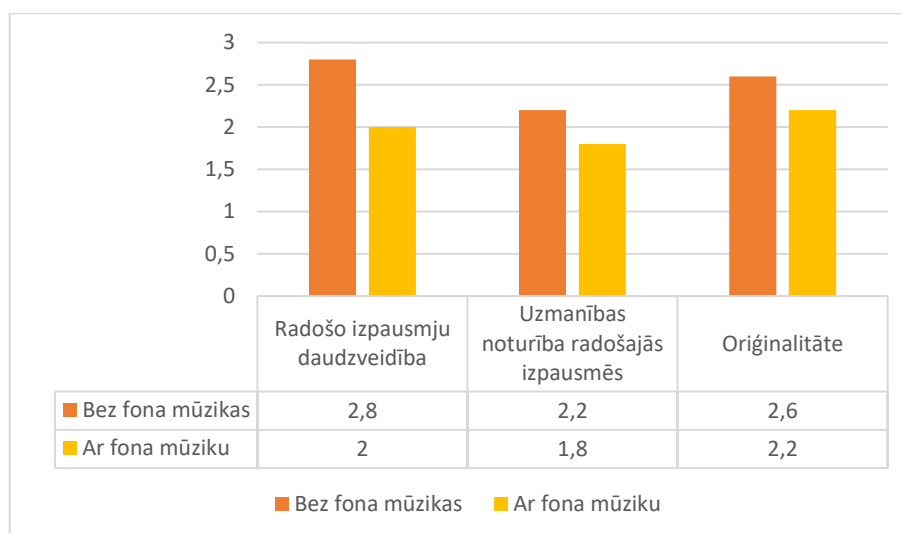
Kristas radošo izpausmju daudzveidība bija zemā līmenī ($M=1.4$) radošo uzdevumu laikā bez fona mūzikas un vidējā līmenī ($M=2$) radošo uzdevumu laikā ar fona mūziku (sk. 2 attēlu). Meitene radošo uzdevumu laikā ar fona mūziku izmantoja vairāk materiālu un radošo izpausmju tehnikas (sk. 3. pielikumā 3.2 attēlu). Izvērtējot datus, var secināt, ka Kristas radošo izpausmju daudzveidībā bija novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas. Radošās izpausmes bija daudzveidīgākas, veicot radošos uzdevumus fona mūzikas pavadībā.

2. attēls. Kristas radošo izpausmju salīdzinājums

Kristas uzmanības noturība radošajās izpausmēs bez fona mūzikas bija zemā līmenī ($M=1.2$), par to liecināja tas, ka Kristai bija grūtības koncentrēties uz radošajām izpausmēm uzdevumu laikā. Meitene labprātāk sarunājās ar blakusesošajām meitenēm, mazāk uzmanības pievērsa radošajam uzdevumam. Savukārt, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku, meitenes uzmanības noturība radošajās izpausmēs bija vidējā līmenī ($M=2.2$). Veicot uzdevumus ar fona mūziku, tika novērots, ka sarunu daudzums samazinājās un Krista radošajam uzdevumam pievērsa vairāk uzmanības. Kritērijā uzmanības noturība radošajās izpausmēs bija novērojama statistiski būtiska atšķirība par 1 punktu (sk. 2. attēlu). Kritērijā oriģinalitāte, savukārt, nebija novērojamas izmaiņas, Kristas oriģinalitāte bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=1.8$), gan ar fona mūziku ($M=1.8$), rādītājiem nemainoties. Meitenei bija tieksme vērot pārējos bērnus, kuri pievērsa uzmanību saviem radošajiem uzdevumiem, un tādējādi meitene veidoja savus radošos darbu līdzīgus, piemēram, 3. uzdevumā – radošā veidošana, kopā ar meitenēm no plastilīna izveidojot sēnes (sk. 3.pielikumā 3.3. attēlu).

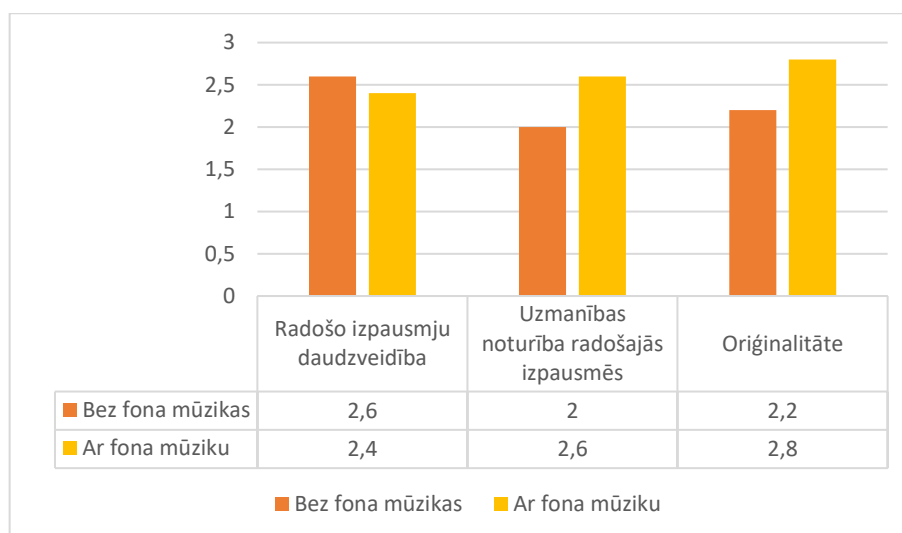
Zanes radošo izpausmju daudzveidībā bija novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas. Radošo izpausmju daudzveidība bez fona mūzikas bija augstā līmenī ($M=2.8$), bet ar fona mūziku vidējā līmenī ($M=2$). Par to liecināja tas, ka meitene radošajos uzdevumos izmantoja mazāk krāsu un tehniku, ko izteikti varēja novērot 1. un 4. uzdevuma radošo uzdevumu rezultātos (sk. 4. pielikumā 4.2. un 4.4. attēlu). Rezultātā Zanes radošās izpausmes bija daudzveidīgākās bez fona mūzikas.

3. attēls. Zanes radošo izpausmju salīdzinājums

Bija iespējams novērot, ka radošajos uzdevumos ar fona mūziku Zanes uzmanība nebija tik noturīga, kā veicot uzdevumus bez fona mūzikas (sk. 3. attēlu). Uzmanības noturība radošajās izpausmēs bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=2.2$), gan ar fona mūziku. Par to liecina tas, ka radošo uzdevumu laikā ar fona mūziku meitene sarunājas, grieza galvu skaņas virzienā, vairāk pievērsa uzmanību mūzikai, taču statistiski būtiskas izmaiņas nebija novērojamas. Zanes oriģinalitāte bija augstā līmenī, veicot uzdevumus bez fona mūzikas ($M=2.6$), bet, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku, vidējā līmenī ($M=2.2$). Par to liecināja tas, ka radošajos uzdevumos ar fona mūziku Zane pievērsa vairāk uzmanības apkārtējam un vēroja citu bērnu radošās izpausmes.

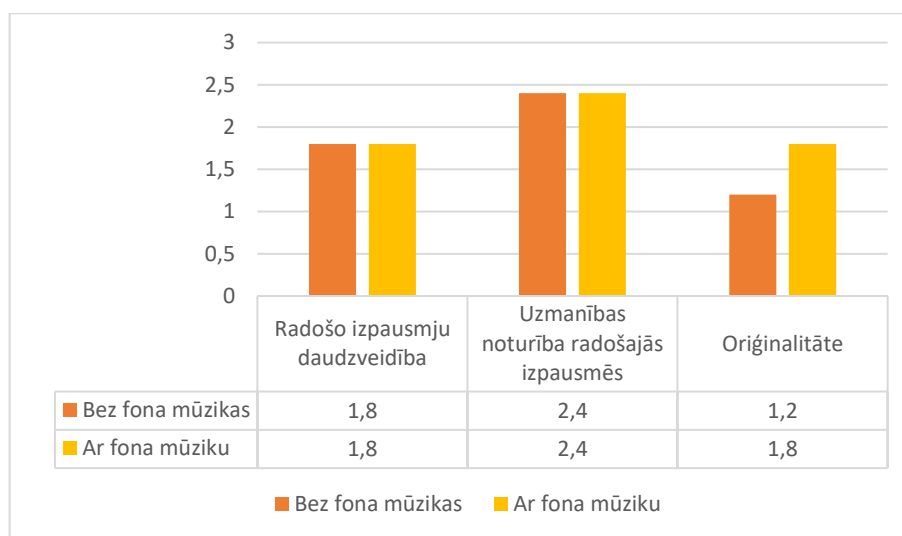
Ērika radošo izpausmju daudzveidība bija augstā līmenī, veicot radošos uzdevumus bez fona mūzikas ($M=2.6$), bet vidējā līmenī ar fona mūziku ($M=2.4$). Zēna radošās izpausmes bija daudzveidīgākas uzdevumu laikā bez fona mūzikas. Par to liecināja tas, ka radošo uzdevumu laikā zēns izmantoja vairāk tehnikas un krāsas (sk. 5. pielikumā 5.1. attēlu). Ērika radošo izpausmju daudzveidībā bija novērojama būtiska statistiska atšķirība, veicot radošos uzdevumus ar un bez fona mūzikas (sk. 4. attēlu).

4. attēls. Ērika radošo izpausmju salīdzinājums

Ērika uzmanības noturība radošajās izpausmēs bija vidējā līmenī, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku ($M=2$), bet augstā līmenī radošo uzdevumu laikā ar fona mūziku ($M=2.6$). Ērika radošajās izpausmēs bija iespējams novērot statistiski būtiskas izmaiņas. Zēna uzmanība bija noturīgāka radošo izpausmju laikā ar fona mūziku. Par to liecināja tas, ka zēns nereaģēja uz mūziku un koncentrēja savu uzmanību uz radošajām izpausmēm, bija novērojams, ka zēnam ir interese par radošo uzdevumu. Taču kritērijā oriģinalitāte nebija novērojama statistiski būtiska atšķirība starp uzdevumu veikšanu bez fona mūzikas un ar fona mūziku. Ērika oriģinalitāte bija augstā līmenī gan radošo izpausmju laikā bez fona mūzikas ($M=2.4$), gan ar fona mūziku ($M=2.8$), par ko liecināja tas, ka paveiktie uzdevumi bija unikālāki un bija novērojams, ka zēns ir piedomājis pie sava veikuma (sk. 5. pielikumā 5.4. attēlu).

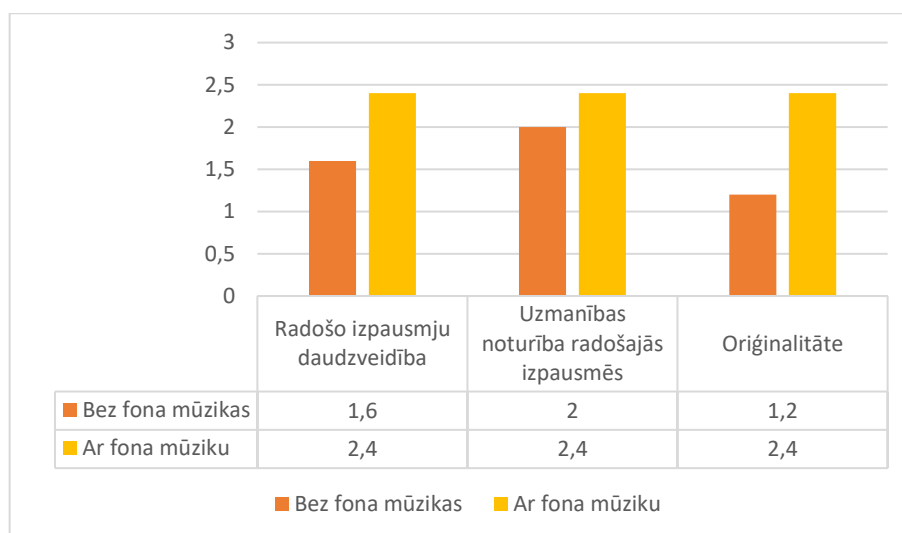
Leldes radošo izpausmju daudzveidība bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=1.8$), gan ar fona mūziku ($M=1.8$). Statistiski būtiskas izmaiņas nebija novērojamas, jo meitenes radošo izpausmju daudzveidība palika nemainīga (sk. 5.attēlu). Par iemeslu tam varēja būt tas, ka Lelde uzdevuma veikšanas laikā bija satraukta un baidījās eksperimentēt. Meitene veica uzdevumus, izmantojot pēc iespējas mazāk tehniku, krāsu un materiālu (sk. 6. pielikuma 6.1. attēlu).

5. attēls. Leldes radošo izpausmju salīdzinājums

Leldes uzmanības noturība radošajās izpausmēs bija augsta līmenī gan bez fona mūzikas ($M=2.4$), gan ar fona mūziku ($M=2.4$). Arī šajā kritērijā nebija novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas, jo Leldes uzmanības noturība radošajās izpausmes nemainījās, par to liecināja tas, ka meitene radošos uzdevumus veica lēni, pavadot ilgu laika posmu pie galda, brīžiem izvēlējās vērot citus bērnus radošajās izpausmēs. Vienīgais kritērijs, kurā bija iespējams novērot izmaiņas, ir oriģinalitāte. Leldes oriģinalitāte radošo izpausmju laikā bija zemā līmenī, veicot uzdevumus bez fona mūzikas ($M=1.2$), bet vidējā līmenī ar fona mūziku ($M=1.8$). Leldes radošās izpausmes bija oriģinālākas, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku, par to liecināja tas, ka meitene radošo uzdevumu laikā nekopēja citus bērnus, bet gan radošajos uzdevumos bija vairāk novērojama meitenes iztēle (sk. 6. pielikumā 6.4. attēlu).

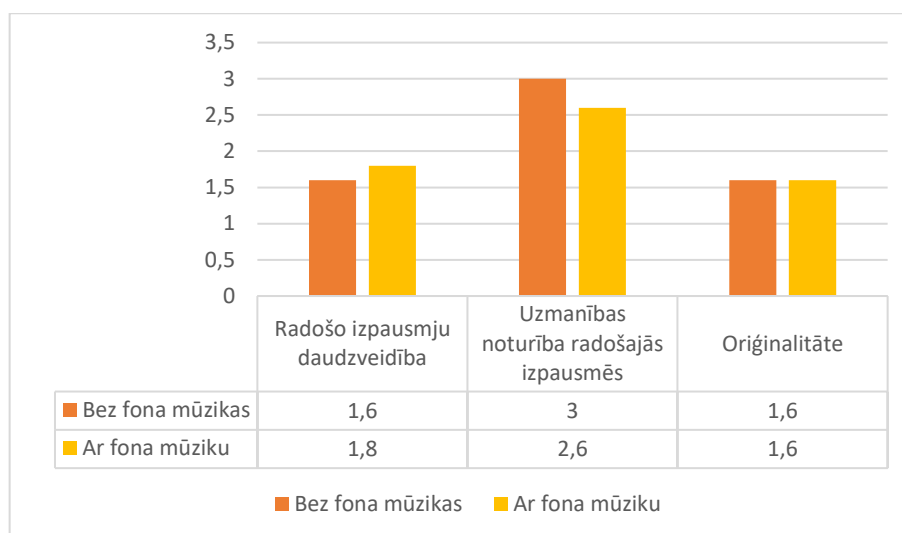
Miķeļa radošo izpausmju daudzveidība bija zemā līmenī radošajās izpausmēs bez fona mūzikas ($M=1.6$), bet bija ievērojamas statistiski būtiskas izmaiņas, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku ($M=2.4$). Zēna radošās izpausmes bija daudzveidīgākas, veicot uzdevumus ar fona mūziku, par ko liecināja Miķeļa interese par dažādu krāsu, materiālu un tehniku izmantošanu radošajā darbībā (sk. 6. attēlu).

6. attēls. Miķeļa radošo izpausmju salīdzinājums

Zēna uzmanības noturība radošajās izpausmēs bija vidējā līmenī, veicot radošos uzdevumus bez fona mūzikas ($M=2$), bet augstā līmenī ar fona mūziku ($M=2.4$). Uzmanība bija noturīgāka radošo izpausmju laikā ar fona mūziku, par to liecināja tas, ka uzdevumu laikā bez fona mūzikas zēns pastāvīgi lūkojās kādā punktā tālumā vai vēroja piktogrammas uz sienām, nepievēršot uzmanību radošajam uzdevumam. Taču radošo izpausmju laikā ar fona mūziku Miķeļa uzmanība kļuva noturīgāka, zēna radošie darbi arī kļuva ievērojami rūpīgāki, Miķelis tiem pievērsa lielāku uzmanību un koncentrējās uz radošo uzdevumu (sk. 7. pielikumā 7.2. attēlu). Miķeļa oriģinalitāte radošo izpausmju laikā bez fona mūzikas bija zemā līmenī ($M=1.2$), bet ar fona mūziku augstā līmenī ($M=2.4$). Miķeļa oriģinalitātē bija ievērojamas statistiski būtiskas izmaiņas radošo darbu laikā ar fona mūziku. Radošās izpausmes kļuva ievērojami oriģinālākas radošo uzdevumu laikā ar fona mūziku, par to liecināja zēna iztēle, līniju un krāsu izvietojums radošajā darbā 4. uzdevumā, kā arī interesantais attēlu salikums 5. uzdevumā (sk. 7.pielikumā 7.4.attēlu).

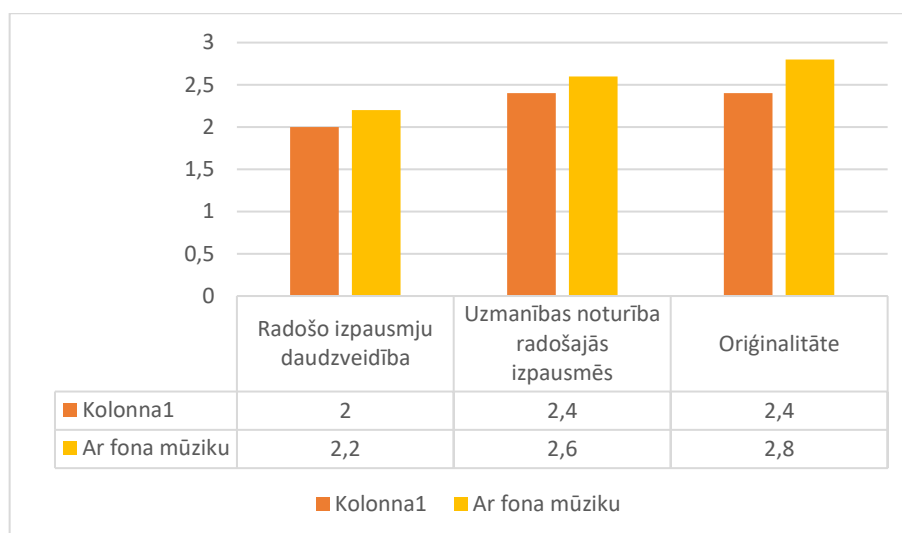
Riharda radošo izpausmju daudzveidība bija zemā līmenī radošo uzdevumu pildīšanas laikā bez fona mūzikas ($M=1.6$), bet vidējā līmenī ar fona mūziku ($M=1.8$). Tomēr radošo izpausmju daudzveidībā statistiski būtiskas izmaiņas nebija novērojamas (sk. 7. attēlu). Interesants novērojums, ka Rihards, pildot 4. uzdevumu - līnijas un laukumus, abu radošo uzdevumu laikā izmantoja vairāk krāsu nekā skolotāja bija norādījis (sk. 8. pielikumā 8.1. un 8.2.attēlu). Zēns radošos uzdevumus veica ar teicamu uzmanības noturību.

7. attēls. Riharda radošo izpausmju salīdzinājums

Riharda pašizpaušmes laikā uzreiz bija iespējams novērot to, ka zēnam ir ļoti laba uzmanības noturība radošajās izpausmēs, taču, kā to var arī novērot diagrammā, uzmanības noturība radošajās izpausmēs Rihardam samazinājās, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku (sk. 7. attēlu). Par uzmanības noturības izmaiņām radošo izpausmju laikā liecināja tas, ka zēns vairāk uzmanības pievērsa mūzikai, vērsot skatienu uz skaņas pusi. Zēnā bija novērojams arī neliels satraukums. Uzmanības noturība radošajās izpausmēs Rihardam bija augstā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=3$), gan ar fona mūziku ($M=2.8$). Statistiski būtiskas izmaiņas nebija novērojamas. Riharda oriģinalitāte nemainījās radošo izpausmju laikā ar fona mūziku, tā bija zemā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=1.6$), gan ar fona mūziku ($M=1.6$). Kā iemeslu tam var minēt to, ka zēns uzdevumu laikā izvairījās eksperimentēt ar krāsām un materiāliem. Kaut arī radošos uzdevumus zēns veica ar labu uzmanības noturību, tie bija vienkārši un vienveidīgi (sk. 8. pielikumā 8.3. un 8.4. attēlu).

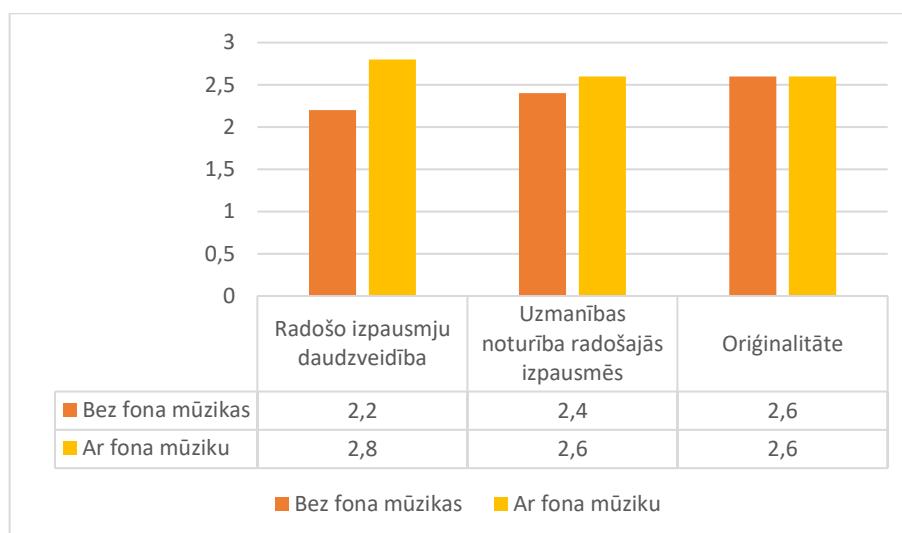
Haralda radošo izpausmju daudzveidība bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=2$), gan ar fona mūziku ($M=2.2$), statistiski būtiskas izmaiņas Haralda radošo izpausmju daudzveidībā nebija novērojamas (sk. 8. attēlu). Par radošo izpausmju daudzveidību, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku, liecināja zēna krāsu un materiālu izvēle radošajā darbībā, kas palika gandrīz nemainīga (sk. 9. pielikumā 9.3. un 9.4. attēlu).

8. attēls. Haralds radošo izpausmju salīdzinājums

Zēna uzmanības noturība radošajās izpausmēs bija augstā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=2.4$), gan ar fona mūziku ($M=2.6$). Uzmanības noturībā radošajās izpausmēs nebija novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas. Veicot radošos uzdevumus bez fona mūzikas, bija iespējams novērot to, ka zēnam brīžiem bija grūtības noturēt uzmanību radošajās izpausmēs, bet pārsvarā zēns spēja pievērst uzmanību savām radošajām izpausmēm gan radošo uzdevumu laikā bez fona mūzikas, gan ar fona mūziku. Arī Haralds oriģinalitātē nebija novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas. Zēna oriģinalitāte bija augstā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=2.4$), gan ar fona mūziku ($M=2.8$). Haralds ir radošs zēns ar bagātu iztēli, un uzdevumu laikā viņš bija spējīgs atrast katram uzdevumam unikālu pieeju (sk. 9. pielikumā 9.3. un 9.4. attēlus).

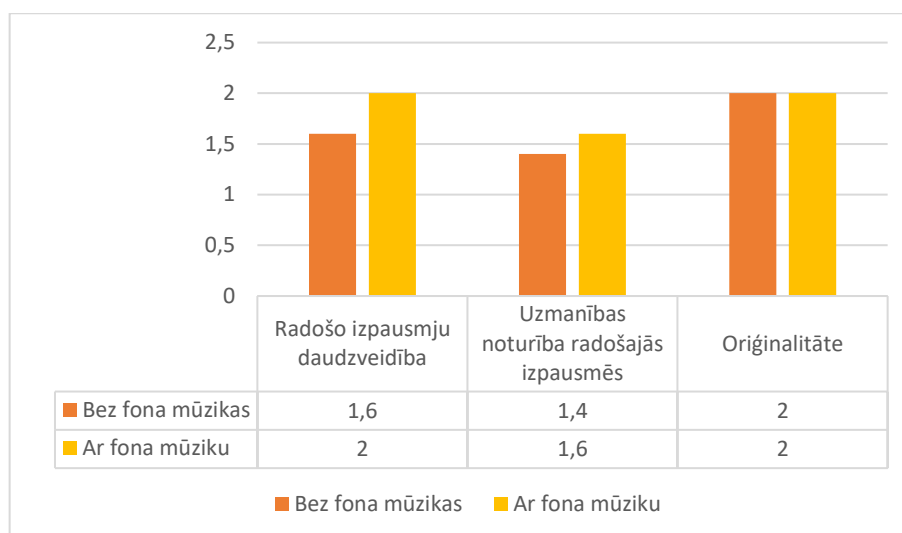
Elizabetes radošo izpausmju daudzveidība bija vidējā līmenī radošo uzdevumu laikā bez fona mūzikas ($M=2.2$), bet tā bija augstā līmenī radošo uzdevumu laikā ar fona mūziku ($M=2.8$). Veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku, Elizabetes radošās izpausmes bija daudzveidīgākas salīdzinājumā ar uzdevuma veikšanu bez fona mūzikas, par to liecināja meitenes materiālu un tehniku izvēle (sk. 10. pielikumā 10.2. attēlu).

9. attēls. Elizabetes radošo izpausmju salīdzinājums

Elizabetes noturība radošajās izpausmēs bija augstā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=2.4$), gan ar fona mūziku ($M=2.8$). Statistiski būtiskas izmaiņas Elizabetes uzmanības noturībā nebija vērojamas. Par to liecināja tas, ka brīžiem meitenei patika sarunāties ar blakusesošajiem bērniem, nepievēršot uzmanību radošajam darbam, taču tas neietekmēja meitenes radošo izpausmju rezultātu (sk. 9. attēlu). Elīzas oriģinalitāte bija nemainīgi augstā līmeni radošo izpausmju laikā gan bez fona mūzikas ($M=2.6$), gan ar fona mūziku ($M=2.6$). Meitene uzdevumu laikā vienmēr atrada kādu interesantu pieeju katram radošajam uzdevumam un piedomāja pie detaļām radošajās izpausmēs (sk.10. pielikumā 10.4. attēlu). Brīžos, kad meitenes uzmanība bija koncentrēta uz sarunām ap galdu, radošās izpausmes tomēr nebija tik oriģinālas (sk. 10. pielikumā 10.1. attēlu).

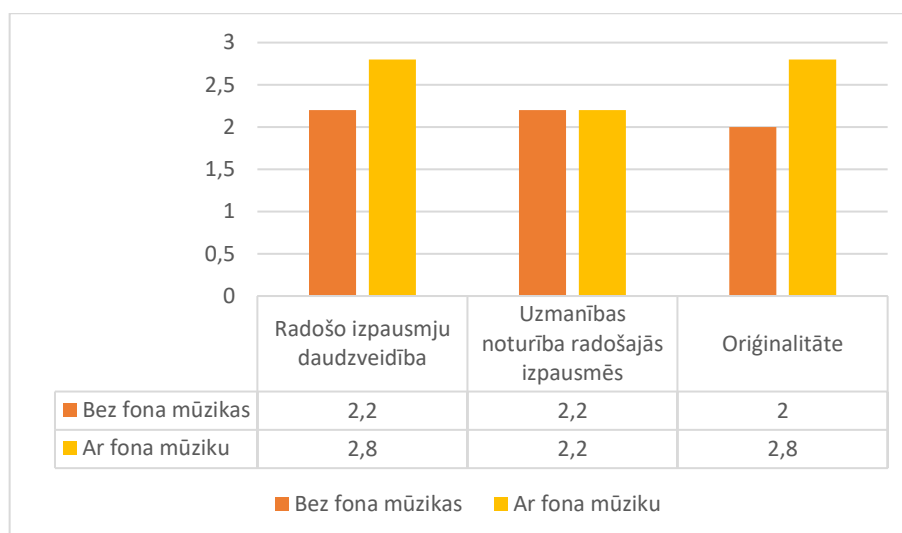
Nika radošo izpausmju daudzveidība bija zemā līmenī radošajos uzdevumos bez fona mūzikas ($M=1.6$), bet vidējā līmenī ar fona mūziku ($M=2$). Nika radošās izpausmes bija daudzveidīgākas, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku, kas izpaudās kā daudzveidīgāka materiālu un tehniku izvēle radošajā darbībā (sk. 11. pielikumā 11.2. attēlu).

10. attēls. Nika radošo izpausmju salīdzinājums

Nika uzmanības noturība bija zemā līmenī gan bez fona mūzika ($M=1.4$), gan ar fona mūziku ($M=1.6$). Par to liecina tas, ka zēna nemiers tika novērots pārsvarā visu uzdevumu laikā gan bez fona mūzikas, gan ar fona mūziku. Nemiers tika novērots arī radošajās izpausmēs, 4. uzdevumā - līnijas un laukumi, abās uzdevuma veikšanas reizēs tika novērotas asas un straujas zīmuļa kustības, lapas švīkāšana ārpus līnijām. Zēns bija vairākas reizes jāmudina koncentrēties uz radošo uzdevumu (sk. 11. pielikumā 11.1. un 11.2. attēlu). Zēna oriģinalitāte saglabājās nemainīga, tā bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=2$), gan ar fona mūziku ($M=2$). Veicot uzdevumus gan bez fona mūzikas, gan ar fona mūziku, zēns izpaudās nemainīgā oriģinalitātē, kaut arī uzdevumā radošā kolāža bija novērojamas oriģinalitātes izmaiņas (sk. 11. pielikumā 11.3. un 11.4. attēlu).

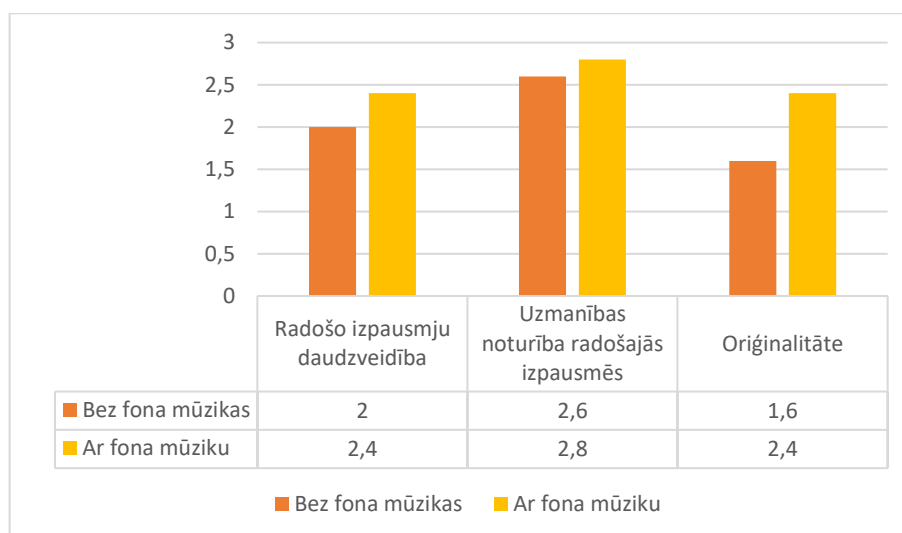
Sāras radošo izpausmju daudzveidība bija vidējā līmenī radošajos uzdevumos bez fona mūzikas ($M=2.2$), bet bija augstā līmenī ar fona mūziku ($M=2.8$). Sāras radošās izpausmes bija daudzveidīgākas, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku, par to liecināja meitenes tehniku un materiālu izvēle, krāsu izvēlei nemainoties.

11. attēls. Sāras radošo izpausmju salīdzinājums

Sāras uzmanības noturība radošajās izpausmēs bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=2.2$), gan ar fona mūziku ($M=2.2$). Par to liecināja tas, ka meitene brīžiem novērsās no uzdevuma, vēroja citus bērnus, sarunājās ar blakus sēdošajiem bērniem, nenoturot pilnīgu uzmanību uz radošo uzdevumu. Uzmanības noturība radošajās izpausmēs nemainījās radošo uzdevumu laikā gan ar fona mūziku, gan bez fona mūzikas (sk. 11. attēlu). Sāras oriģinalitāte radošajās izpausmēs bija vidējā līmenī bez fona mūzikas ($M=2$), bet tā bija augstā līmenī ar fona mūziku ($M=2.8$). Oriģinalitātē bija novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas, par to liecināja arī tas, ka meitene, izmantojot vairāk tehniku un materiālu, spēja oriģinālāk izpausties (sk. 12. pielikumā 12.4. attēlu).

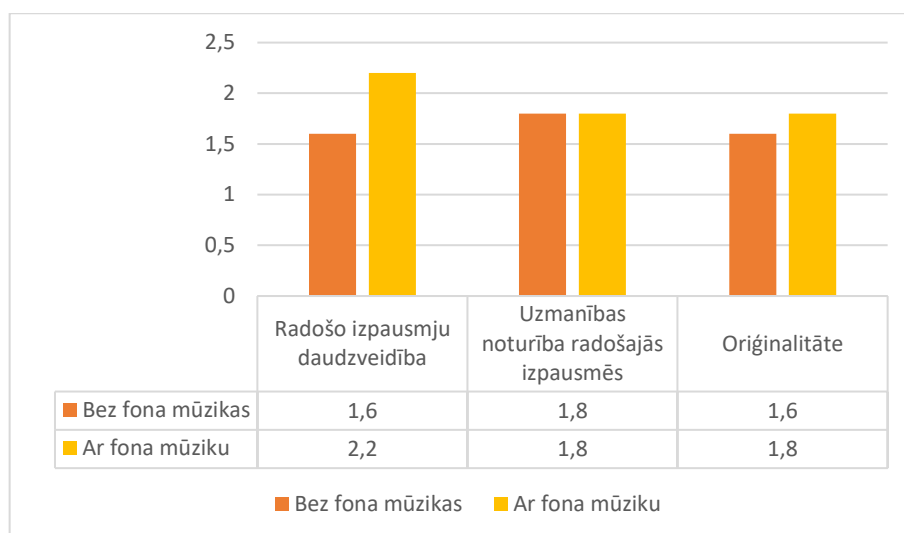
Olivera radošo izpausmju daudzveidība bija vidējā līmenī radošo uzdevumu laikā bez fona mūzikas ($M=2$), bet augstā līmenī ar fona mūziku ($M=2.4$). Zēna radošās izpausmes kļuva daudzveidīgākas radošo uzdevumu laikā ar fona mūziku, par to liecināja tas, ka zēns piedomāja pie materiālu un krāsu dažādības, kā arī eksperimentēja ar tehnikām radošajā darbībā (sk. 13. pielikumā 13.2. attēlu).

12. attēls. Olivera radošo izpausmju salīdzinājums

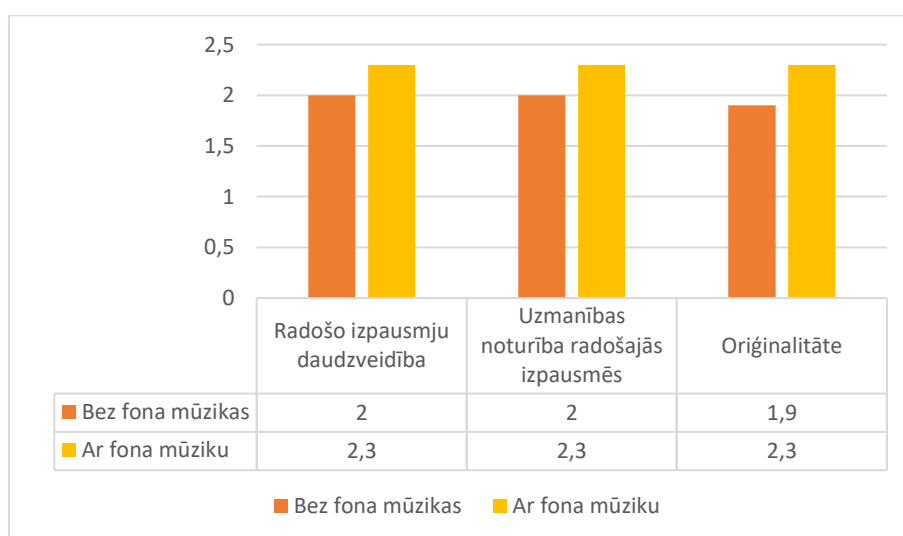
Olivera uzmanības noturība saglabājās augstā līmenī visu uzdevumu laikā gan bez fona mūzikas ($M=2.6$), gan ar fona mūziku ($M=2.8$). Nebija novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas Olivera uzmanības noturībā radošajās izpausmēs (sk. 12. attēlu). Zēns lielākoties pievērsa uzmanību savam radošajam uzdevumam, taču brīžiem zēnam bija tieksme aizsapņoties un bija nepieciešams uzmuntrinājums. Olivera oriģinalitātē bija novērojamas vislielākās izmaiņas radošajās izpausmēs. Zēna oriģinalitāte bija zemā līmeni bez fona mūzikas ($M=1.6$), bet augstā līmenī ar fona mūziku ($M=2.4$), par to liecināja tas, ka zēna darbi kļuva oriģinālāki. Piemēram, 5. uzdevumā – radošā kolāža ar fona mūziku, Olivera radošā uzdevuma laikā nesteidzās un pildīja uzdevumu mierīgi, bija iespējams novērot to, ka zēns pie radošā darba ir piedomājis. Olivera uz ainavas skata bija novietojis mašīnu tā, it kā tā brauktu pa molu (sk. 13. pielikumā 13.4. attēlu).

Ineses radošo izpausmju daudzveidība bija zemā līmenī radošo uzdevumu laikā bez fona mūzikas ($M=1.6$), bet ar fona mūziku vidējā līmenī ($M=2.2$). Ineses radošās izpausmes bija daudzveidīgākas radošo izpausmju laikā ar fona mūziku, par to liecināja tas, ka meitenes radošajās izpausmēs bez fona mūzikas nebija novērojama dažādu māksliniecisko izteiksmes līdzekļu izmantošana, materiālu un krāsu daudzveidība, kā arī meitene izvairījās no tehniku dažādības. Meitenei veicot uzdevumus ar fona mūziku, bija iespējams novērot daudzveidību materiālu, krāsu un tehniku izvēlē (sk. 14. pielikumā 14.2. un 14.4. attēlu).

13. attēls. Ineses radošo izpausmju salīdzinājums

Ineses uzmanības noturība radošajās izpausmēs nemainījās radošo uzdevumu laikā (sk. 13. attēlu). Meitenes uzmanības noturība bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas ($M=1.8$), gan ar fona mūziku ($M=1.8$). Par to liecināja tas, ka Inese neizrādīja vēlmi veikt radošos uzdevumus, meitene bija jānudina un jāmotivē izpildīt radošos uzdevumus. Meitene vairākkārt nesa savu radošo kolāžu skolotajai kā pabeigtu, taču katru reizi meiteni bija jānudina kārtīgi pielīmēt attēlus pie lapas. Ineses oriģinalitāte bija zemā līmenī, veicot uzdevumus bez fona mūzikas ($M=1.6$), bet vidējā līmenī ar fona mūziku ($M=1.8$). Par to liecināja tas, ka meitene, darbojoties fona mūzikas pavadībā, izmantoja vairāk materiālu, krāsu un tehniku, spēja radīt krāšņākus un unikālākus radošos darbus (sk.14. pielikumā 14.2. attēlu).

14. attēls. Kopējais grupas radošo izpausmju salīdzinājums

Salīdzinot kopējo grupas radošo izpausmju rādītājus, tie uzrādīja, ka grupas radošo izpausmju daudzveidība bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas (M=2), gan ar fona mūziku (M=2.3). Uzmanības noturība radošajās izpausmēs bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas (M=2), gan ar fona mūziku (M= 2.3). Kā arī oriģinalitāte bija vidējā līmenī gan bez fona mūzikas (M=1,9), gan ar fona mūziku (M=2.3). Iespējams secināt, ka kopējās grupas radošajās izpausmēs, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku, nav novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas nevienā no kritērijiem (sk. 14. attēlu).

2.4. Pirmsskolas skolotāju uzskatu par fona mūzikas izmantošanu analīze

Lai iegūtu informāciju par fona mūzikas izmantošanu pirmsskolā, empīriskajā daļā tika veikta anketaptauja (sk. 15. pielikumā). Kopumā tika aptaujāti 69 pirmsskolas skolotāji no dažādām pirmsskolas iestādēm Latvijā. Aptauja kopumā sastāvēja no sešiem slēgta tipa jautājumiem ar vairākiem atbilžu variantiem, no kuriem jāizvēlas tikai viena atbilde un viena atvērtā tipa jautājuma, kurā respondentiem bija iespēja brīvi paust savu viedokli.

Analizējot iegūtos datus, ir iespējams secināt, ka lielākā daļa aptaujāto skolotāju izmanto fona mūziku ikdienā. Par to liecina tas, ka kopumā 58% skolotāju pozitīvi atsaucas par fona mūzikas izmantošanu brīvajos brīžos. Tomēr ir iespējams noverot to, ka dati par fona mūzikas izmantošanu rotaļnodarbību laikā nedaudz atšķiras (sk. 7. tabulu). Kopumā procentuāli pozitīvo atbilžu skaits ir vienāds ar negatīvo atbilžu skaitu (32,3%), kamēr ir iespējams secināt, ka lielākā daļa (35%) pirmsskolas skolotāju fona mūziku rotaļnodarbību laikā izmanto reti.

7. tabula. Rezultāti aptaujai par fona mūzikas izmantošanu pirmsskolā

	Nekad	Gandrīz nekad	Reizēm	Bieži	Vienmēr
Fona mūzikas izmantošana brīvajos brīžos	5,8%	13%	23,2%	37,7%	20,3%
Fona mūzikas izmantošana rotaļnodarbību laikā	13,2%	19,1%	35,3%	27,9%	4,4%
Fona mūzikas izmantošana radošajās aktivitātēs	11,6%	17,4%	36,2%	27,5%	7,2%

Novērotās izmaiņas bērnu uzvedībā, izmantojot fona mūziku	10,4%	7,5%	34,3%	38,8%	9%
---	-------	------	-------	-------	----

Apkopojot iegūtos datus par novērotajām izmaiņām bērnu uzvedībā, izmantojot fona mūziku rotaļnodarbību laikā, ir iespējams secināt, ka lielākā daļa skolotāju, kas izmanto fona mūziku savā darbā, novēro izmaiņas bērnu uzvedībā mācību procesā. Kopumā pozitīvo atbilžu skaits sasniedz 47,8%, bet 34,3% gadījumos izmaiņas tika novērotas reizēm. Pirmsskolas skolotājiem anketā bija iespēja paust savu viedokli par novērotajām izmaiņām bērnu uzvedībā, izmantojot fona mūziku rotaļnodarbību laika. No iesniegtajām 32 atbildēm ir iespējams secināt, ka skolotāju novērojumi saistās ar to, ka, izmantojot fona mūziku rotaļnodarbību laikā, bērni ir klusāki, mierīgāki, pievērš uzmanību darbam, nevis sarunām, piebilstot, ka bērni ir mierīgāki un klusāki, ja fonā skan mierīga mūzika. Daļa skolotāju ir novērojuši, ka bērni kļūst emocionāli pozitīvāk noskaņoti un grupā veidojas jauka atmosfēra. Tikai daži pedagogi uzsver, ka fona mūzikas ietekmē bērni kļūst skaļāki, aktīvāki un pievērš vairāk uzmanību mūzikai, nevis darbam.

8. tabula. Rezultāti aptaujai par fona mūzikas izmantošanu pirmsskolā

	Nē	Drīzāk nē	Varbūt	Drīzāk jā	Jā
Fona mūzikas izmantošana radošajās izpausmēs var veicināt bērna sniegumu	2,9%	7,2%	26,1%	34,8%	29%
Fona mūzikas izmantošana pirmsskolā ir nepieciešama	4,3%	8,7%	17,4%	39,1%	30,4%

Analizējot atbildes par respondentu uzskatiem, vai fona mūzikas izmantošana radošajās izpausmēs var veicināt bērna sniegumu, rezultāts ir pozitīvs (sk. 8. tabulu). Lielākais respondentu skaits (34,8%) apgalvo, ka fona mūzikas izmantošana radošajās izpausmēs drīzāk var veicināt bērna sniegumu, tāpat arī liels respondentu skaits (29%) apgalvo, ka fona mūzikas izmantošana radošajās izpausmēs var veicināt bērna sniegumu. Sniedzot viedokli par fona mūzikas nepieciešamību ikdienā, kopumā 69,5% skolotāju pozitīvi atsaucas par fona mūzikas izmantošanas nepieciešamību pirmsskolā. Apkopojot rezultātus, kopumā ir iespējams secināt, ka

2.5. Ieteikumi pirmsskolas skolotājiem fona mūzikas izmantošanai bērnu radošajās izpausmēs

Izmantojot fona mūziku radošajās izpausmēs pirmsskolā, pirmsskolas skolotājam ir nozīmīgi atcerēties, ka katram bērnam ir atšķirīgs emocionālais stāvoklis, tāpēc fona mūziku ieteicams integrēt radošajās izpausmēs pakāpeniski. Lai nesatrauktu bērnus, nepieciešams iepazīstināt bērnus ar fona mūziku, izglītojot viņus par dažādām mūzikas jomām un mūzikas izmantošanas iespējām. Bērni ir zinātkāri un iespējams uzdos jautājumus par atskaņoto fona mūziku, tāpēc skolotājam būtu ieteicams iepriekš sagatavoties. Skolotājam ir jārunā ar bērniem, jāstāsta, ka tiks atskaņota mūzika radošo izpausmju laikā, tādējādi bērns neizrādīs satraukumu un šoku pret atskaņoto fona mūziku.

Lai nesatrauktu bērnus, jāizvēlas fona mūzika ar lēnu tempu un klusu dinamiku, tad arī bērni būs mierīgāki un nosvērtāki, un spēs koncentrēties uz radošo uzdevumu. Kā arī ieteicams izvēlēties fona mūziku bez vārdiem, kā piemēram, klasisko mūziku vai instrumentālo mūziku. Fona mūzikai nevajadzētu būt satricinošai, skaļai un ātrai, jo tādā veidā bērni kļūst uzvilkti, aktīvāki un viņu kustības kļūst ātrākas, kā arī ir grūtāk mudināt bērnus koncentrēties uz radošajām izpausmēm.

Skolotājam ir jābūt gatavam, ka fona mūzika daļai bērnu var izraisīt nepatiku vai traucējošu efektu. Jābūt gatavam, ka būs daļa bērnu, kas novērsīsies no uzdevuma veikšanas un griezīs galvu skaņas virzienā, taču tas var arī būt tāpēc, ka atskaņotā fona mūzika ir pārāk skaļa. Tomēr svarīgi ir ņemt vērā arī to, ka ne vienmēr fona mūzika ir noteicošais faktors, kas var ietekmēt bērna emocionālo stāvokli. Pētījumā tika novēroti gadījumi, kad radošo izpausmju rezultātu ietekmē bērna fiziskā un emocionālā pašsajūta tajā dienā.

Lai bērni spētu noturēt uzmanību pie radošajām izpausmēm, nozīmīga ir ne tikai atskaņotā fona mūzika, bet arī materiālu dažādība. Bērni ir jānodrošina ar daudzveidīgiem materiāliem, kas rosinās bērnus oriģinalitāti un iztēles brīvību. Skolotājam ir svarīgi sagatavot drošu un pārskatāmu mācību vidi. Lai varētu iesaistīt fona mūziku radošajās izpausmēs, ir nozīmīgi izvēlēties radošos uzdevumus atbilstoši bērnu vecumam un spējām. Ieteicams radošos uzdevumus neveidot sarežģītus, lai bērns tos spētu paveikt individuāli. Radošajai darbībai ir jābūt mērķtiecīgai un radošās nodarbības beigās noteikti ir jāpamana katra bērna radošais darbs un tas jānovērtē, lai bērnam veidotu motivācija nākotnē piedalīties radošajās aktivitātēs.

SECINĀJUMI

Kvalifikācijas darba mērķis bija teorētiski analizēt un empīriski noteikt fona mūzikas izmantošanas iespējas 4-5 gadīgu bērnu radošajās izpausmēs pirmsskolā. Tika analizēta informācija par fona mūzikas jēdzienu, izzināta informācija par pētījumiem saistītiem ar fona mūziku. Tika analizēta informācija par radošuma izpausmes veidiem pirmsskolā un 4-5 gadīgu bērnu radošo izpausmju īpatnībām. Kvalifikācijas darbā izvirzītais pētījuma jautājums - kā fona mūzikas izmantošana sekmē bērna radošās izpausmes 4-5 gadu vecumā - tika izpētīts, un tika veikts pedagoģiskais novērojums salīdzinot, kā bērnu radošās izpausmes mainās, ja radošo uzdevumu laikā tiek izmantota fona mūzika.

1. Analizējot teorētisko literatūru un informācijas avotus tika secināts, ka mūsdienās arvien lielāku popularitāti ir guvusi fona mūzikas izmantošana mācību procesā. Fona mūzika parasti paliek klausītāju uzmanības fonā, kamēr klausītājs savu uzmanību vērš uz kādu citu aktivitāti, nevis mūzikas klausīšanos. Tai ir dažādi pielietošanas veidi, un mūsdienās tā ir sastopama bieži, sākot ar patīkamas atmosfēras radīšanu mājās, līdz pat mūzikas atskaņošanu tirdzniecības centros komerciāliem nolūkiem. Arī skolēni un studenti arvien biežāk izvēlas atskaņot fona mūziku mācību laikā, un tāpēc tiek spriests par to, vai ir iespējams uzlabot mācību kvalitāti ar fona mūzikas palīdzību.
2. Pirmsskolā ir daudz dažādu veidu, kā radoši izpausties, sākot ar zīmēšanu, kustību aktivitātēm, līdz pat dramatisācijas rotaļām, piemēram, radošām leļļu teātra aktivitātēm.
3. 4-5 gadi ir bērna vecums, kad visstraujāk attīstās tēlainā domāšana un fantāzija, notiek būtiskas pārmaiņas bērna kognitīvajā attīstībā. Tāpēc ir ļoti svarīgi šajā vecumā nodrošināt bērnu ar atbalstu, vidi un nepieciešamajiem resursiem, lai bērns spētu pilnveidot savas radošās spējas. Bērns ir jāiedrošina fantazēt, iztēloties, lai spētu pilnvērtīgi attīstīties un spētu nostiprināt iniciatīvu.
4. Skolotāja uzdevums pirmsskolā ir nodrošināt bērnu ar nepieciešamajiem materiāliem un iespējām radoši darboties, novērtēt bērna paveikto darbu, pārrunāt veiksmes un neveiksmes, kā arī mudināt bērnu turpināt radoši izpausties, dodot pārlicību par viņa spējām.
5. Izvērtējot pētījumā novēroto, ir iespējams secināt, ka kopējās grupas radošajās izpausmēs, veicot radošos uzdevumus ar fona mūziku, nav novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas nevienā no kritērijiem, taču atsevišķiem bērniem ir novērojamas

statistiski būtiskas izmaiņas kritērijos. Ar to ir iespējams secināt, ka fona mūzika var sekmēt bērna radošās izpausmes.

6. Pētījumā tika novērots, ka lielā daļā gadījumu, uzmanībai kļūstot noturīgākai, arī radošo izpausmes kļuva daudzveidīgākas un oriģinālākas, kā arī, radošajām izpausmēm kļūstot daudzveidīgākām, radošās izpausmes bija oriģinālākas. Pētījuma rezultātā var secināt, ka visi šie kritēriji ir savā starpā saistīti.
7. Dažos gadījumos tomēr bija iespējams secināt, ka fona mūzika radošajās izpausmēs traucēja bērnu darbībai, novēršot uzmanību no radošā uzdevuma un pievēršot uzmanību mūzikai, kas ir par iemeslu kāpēc kopējā grupas radošo izpausmju salīdzinājumā nav novērojamas statistiski būtiskas izmaiņas.
8. Skolotāju viedokļi par fona mūzikas izmantošanu pirmsskolā kopumā ir pozitīvi. Apkopotie dati ļauj secināt, ka fona mūzikas izmantošana pirmsskolā ir nepieciešama un var veicināt bērna sniegumu.

Literatūras un avotu saraksts

1. Beļickis, I., Blūma, D., Koķe, T., Markus, D., Skujiņa, V., Šalme, A. (2000). *Pedagoģijas skaidrojošo terminu vārdnīca*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC.
2. Blevins, E. (2020). *The Effect of Mozart's Music on Test Anxiety*. Honors Projects. 538. Bowling Green State University <https://scholarworks.bgsu.edu/honorsprojects/538>
3. Brice, B. (2013). *Viss sākas ar rotaļu*. Rīga: RaKa
4. Briška, I., Kalēja-Gasparoviča, D. (2020). *Skolēna radošuma sekmēšana un vērtēšana*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds
5. Chen, A., & Wen, C. (2015). The Effects of Background Music Style on Mathematical Computation and Reading Comprehension. *International journal for innovation education and research*, 3, 164-170. <https://doi.org/10.31686/ijer.vol3.iss12.497>
6. Cheung, R.H. (2010). Designing movement activities to develop children's creativity in early childhood education. *Early Child Development and Care*, 180, 377 - 385. <https://doi.org/10.1080/03004430801931196>
7. Cockerton, T., Moore, S., & Norman, D. (1997). Cognitive Test Performance and Background Music. *Perceptual and Motor Skills*, 85(3_suppl), 1435-1438. <https://doi-org.datubazes.lanet.lv/10.2466/pms.1997.85.3f.1435>
8. Collins English Dictionary. *Definition of 'background music'*. HarperCollins Publishers. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/background-music>
9. Collins English Dictionary. *Definition of 'creativity'*. HarperCollins Publishers. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/creativity>
10. Dere, Z. (2019). Investigating the Creativity of Children in Early Childhood Education Institutions. *Universal Journal of Educational Research*. doi: [10.13189/ujer.2019.070302](https://doi.org/10.13189/ujer.2019.070302)
11. Dzintere, D. (2000). *Bērns kā vērtība ģimenē un pirmsskolā*. Rīga: Izglītības solī.
12. Dzintere, D., Stangaine, I. (2007). *Rotaļa – Bērna dzīves prasmju sekmētāja*. Rīga: RaKa
13. Fišers, R. (2005). *Mācīsim bērniem domāt*. Rīga: RaKa.
14. Giles, M.M. (1991). *A Little Background music, Please*. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=EJ434382>
15. Hibnere, V. (1998). *Bērna vizuālā darbība*. Rīga: RaKa
16. Hibnere, V., Grasmane. L. (2000). *Bērna vizuālā darbība 2. daļa*. Rīga: RaKa

17. Kalēja-Gasparoviča, D. (2020). *Bērna radošā pašizpausme vizuālajā mākslā pirmsskolā*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds
18. Keninga, Dž. (2022). *Muzikālais mazulis*. Rīga: Latvijas Mēdiji.
19. Kiss, L., & Linnell, K.J. (2022). Making sense of background music listening habits: An arousal and task-complexity account. *Psychology of Music*, 51, 89 - 106. <https://doi.org/10.1177/03057356221089017>
20. Korošec, H., & Zorec, M. B. (2020). The impact of creative drama activities on aggressive behaviour of preschool children. *Research in Education*, 108(1), 62–79. doi: [10.1177/0034523719858219](https://doi.org/10.1177/0034523719858219)
21. Kraģis, I. (2019). *Radošums un kritiskā domāšana*. Rīga: Mansards
22. Lozančić, A.J., & Tot, D. (2020). Creativity and Creation in Early Childhood and Preschool Education Curriculum. *Croatian Journal of Education-Hrvatski Casopis za Odgoj i obrazovanje*, 22, 25-34. doi: [10.15516/cje.v22i0.3839](https://doi.org/10.15516/cje.v22i0.3839)
23. Maurine, D., K. (2009). *Effects of Background Music on Preschoolers' Attention*. Denton, Texas: University of North Texas. <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc12114/>
24. Merriam-Webster, (2023). “Background music.” *Merriam-Webster.com Dictionary*, , <https://www.merriam-webster.com/dictionary/background%20music>
25. Mossey, L. (2021). *A Highly Unauthorized History of Background Music on the Radio and Elsewhere*.
26. Mukhametshin, A.A., Ushakova, O.B., Mubarakshina, F.D., & Siluyanichev, A. (2020). Development of Creative Abilities in Children Preschool and Younger School Age. *Universal Journal of Educational Research*. doi: [10.13189/ujer.2020.082561](https://doi.org/10.13189/ujer.2020.082561)
27. Pisotska, L. (2022). *Features of the formation of artistic creativity of children 4-5 years old using drawing in the conditions of school*. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2022-PP-2-75-81>
28. Rauscher, F., Shaw, G. & Ky, C. *Music and spatial task performance*. (1993). <https://doi.org/10.1038/365611a0>
29. Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības Zinātniskie raksti. (2011). *Mūzikas pedagoģija*. Rīga: RPIVA
30. Savan, A. (1999). The Effect of Background Music on learning. *Psychology of Music*. doi: [10.1177/030573569927200](https://doi.org/10.1177/030573569927200)
31. *Skola2030*. Valsts izglītības satura centrs. ESF projekts Nr.8.3.1.1/16/I/002. Kompetenču pieeja mācību saturā. Pieejams: <https://mape.skola2030.lv/resources/10>

32. Strachan, D. L. (2015). *The Space Between the Notes: The Effects of Background Music on Student Focus*. Retrieved from Sophia, the St. Catherine University repository website: <https://sophia.stkate.edu/maed/118>
33. Stramkale, L. (2020). *Students' Perceptions about Using Background Music in Music Lessons*. Latvia University of Life Sciences and Technologies. doi: [10.22616/reep.2020.019](https://doi.org/10.22616/reep.2020.019)
34. Svence, G. (1999). *Attīstības psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC
35. Špona, A. (2006). *Audzināšanas process teorijā un praksē*. Rīga: RaKa
36. Špona, A. (2022). *Pedagoģija Pārdomas Atziņas*. Rīga: RaKa.
37. Špona, A., Jermolajeva, J., u.c (2015). *Bērna sasniegumu veicināšana pirmsskolā*. Rīga: RaKa
38. Švītiņa, L. (2022). *Fona mūzika*. Nacionālā enciklopēdija. [https://enciklopedija.lv/skirklis/139778-fona-mūzika](https://enciklopedija.lv/skirklis/139778-fona-muzika) (skatīts 03.09.2023)
39. Threadgold, E., Marsh, J.E., McLatchie, N., & Ball, L.J. (2019). Background music stunts creativity: Evidence from compound remote associate tasks. *Applied Cognitive Psychology*. doi: [10.1002/acp.3532](https://doi.org/10.1002/acp.3532)
40. Umuzdaş, S., Doğan, A., & Umuzdaş, M.S. (2019). Impact of Musical Creative Drama Education on Self-Confidence of Preschool Children. *Journal of Education and Training Studies*. doi: [10.11114/jets.v7i11.4471](https://doi.org/10.11114/jets.v7i11.4471)
41. White, K. N. (2007). *The Effects of Background Music in the Classroom on the Productivity, Motivation, and Behavior of Fourth Grade Students*. Master of Education in Divergent Learning Columbia college. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED522618>
42. Xiao X., Tan J., Liu X., Zheng M. (2023). *The dual effect of background music on creativity: perspectives of music preference and cognitive interference*. *Front Psychol*. doi: [10.3389/fpsyg.2023.1247133](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1247133)

PIELIKUMI

*1. pielikums. Bērnu novērojums piecos radošajos uzdevumos tabulās
1.Tabula. 1.uzdevums. Gleznošana*

	Bez fona mūzikas			Izmantojot fona mūziku		
Bērna vārds	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte
Ģirts	2	1	3	2	2	2
Krista	2	1	3	2	3	2
Zane	3	2	3	2	3	2
Ēriks	2	2	2	3	3	3
Lelde	3	2	2	1	1	2
Miķelis	1	1	1	2	2	2
Rihards	2	3	2	3	2	2
Haralds	2	3	3	1	3	3
Elizabete	3	2	3	3	3	2
Niks	2	1	2	2	1	1
Sāra	3	3	3	3	2	3
Olivers	2	1	1	2	3	2
Inese	3	2	2	2	1	1

2.tabula. 2. uzdevums. Radošais teātris

Bērna vārds	Bez fona mūzikas			Izmantojot fona mūziku		
	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte
Ģirts	2	1	3	3	3	3
Krista	1	1	1	1	2	1
Zane	3	3	3	2	2	2
Ēriks	3	3	3	3	3	3
Lelde	1	2	1	1	2	1
Miķelis	2	3	1	2	2	3
Rihards	2	3	1	2	3	2
Haralds	3	2	2	3	3	2
Elizabete	2	2	3	3	2	3
Niks	1	1	2	2	2	3
Sāra	2	2	2	3	2	3
Olivers	2	3	2	2	2	2
Inese	1	1	1	2	2	2

3.tabula. 3. uzdevums. Radošā veidošana

Bērna vārds	Bez fona mūzikas			Izmantojot fona mūziku		
	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte
Ģirts	3	1	2	2	3	3
Krista	2	2	2	1	1	1
Zane	2	2	2	2	1	2
Ēriks	2	1	2	1	3	3
Lelde	2	3	1	2	3	2
Miķelis	2	3	2	3	2	2
Rihards	1	3	2	1	3	2
Haralds	1	2	3	1	3	3
Elizabete	2	2	2	3	3	3
Niks	1	2	3	1	1	1
Sāra	3	3	2	3	3	3
Olivers	2	3	2	3	3	3
Inese	1	2	2	1	2	2

4.tabula. 4. Uzdevums. Līnijas un laukumi

Bērna vārds	Bez fona mūzikas			Izmantojot fona mūziku		
	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte
Ģirts	3	1	1	3	2	3
Krista	1	1	1	3	2	2
Zane	3	1	2	1	1	2
Ēriks	3	1	1	3	3	3
Lelde	2	2	1	2	3	2
Miķelis	1	1	1	2	3	2
Rihards	1	3	1	1	3	1
Haralds	2	3	2	3	2	3
Elizabete	2	3	3	2	3	3
Niks	2	1	2	2	2	2
Sāra	1	2	1	2	1	2
Olivers	2	3	1	3	3	2
Inese	1	2	2	2	2	2

5.tabula. 5. uzdevums. Radošā kolāža

Bērna vārds	Bez fona mūzikas			Izmantojot fona mūziku		
	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte	Radošo izpausmju daudzveidība	Uzmanības noturība radošajās izpausmēs	Originalitāte
Ģirts	2	1	3	3	3	3
Krista	1	1	2	3	3	3
Zane	3	3	3	3	2	3
Ēriks	3	3	3	2	1	2
Lelde	1	3	1	3	3	2
Miķelis	2	2	1	3	3	3
Rihards	2	3	2	2	2	1
Haralds	2	2	2	3	2	3
Elizabete	2	3	2	3	2	2
Niks	2	2	1	3	2	3
Sāra	2	1	2	3	3	3
Olivers	2	3	2	2	3	3
Inese	2	2	2	3	2	2

2.pielikums. Ģirta radošās izpausmes

2.1. Līnijas un laukumi bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

2.2. Līnijas un laukumi ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

2.3. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

2.4 Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

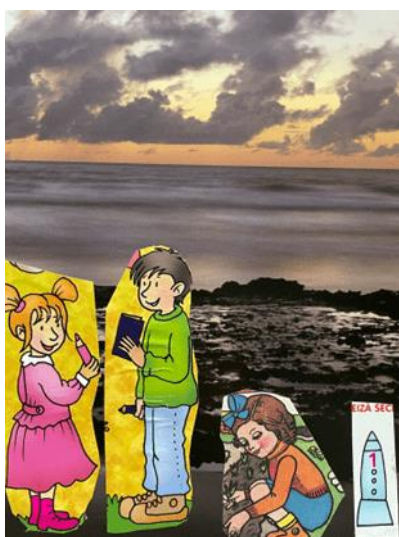
3.pielikums. Kristas radošās izpausmes

3.1. Radošā veidošana bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

3.2. Radošā veidošana ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

3.3. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

3.4. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

4.pielikums. Zanes radošās izpausmes

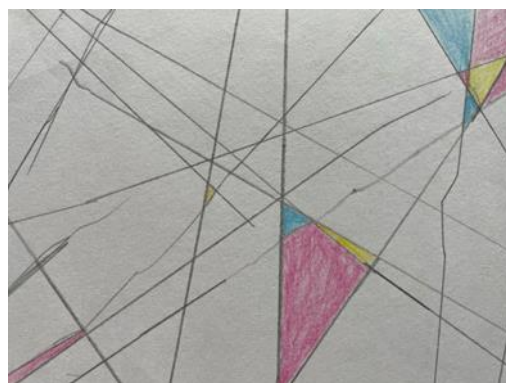
*4.1. Radošā gleznošana bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*4.2. Radošā gleznošana ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*4.3. Līnijas un laukumi bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*4.4. Līnijas un laukumi ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

5.pielikums. Ērika radošās izpausmes

*5.1. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*5.2. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

6.pielikums. Leldes radošās izpausmes

6.1. Radošā veidošana bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

6.2. Radošā veidošana ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

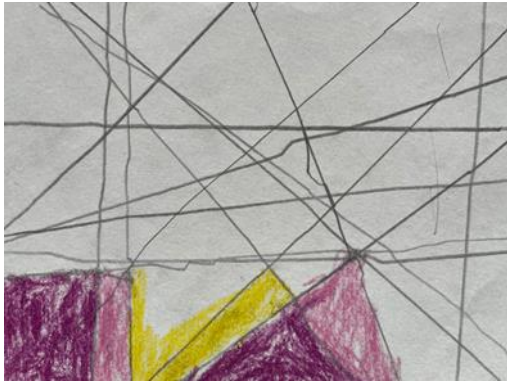

6.3. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

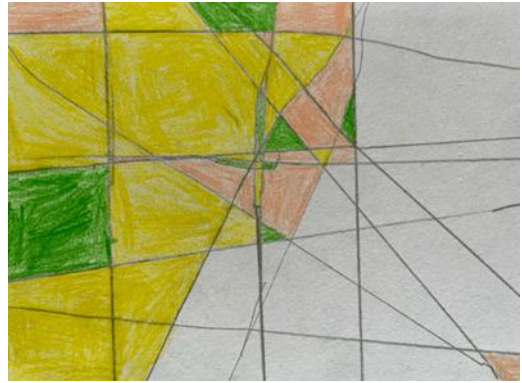

6.4. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

7.pielikums. Miķeļa radošās izpausmes

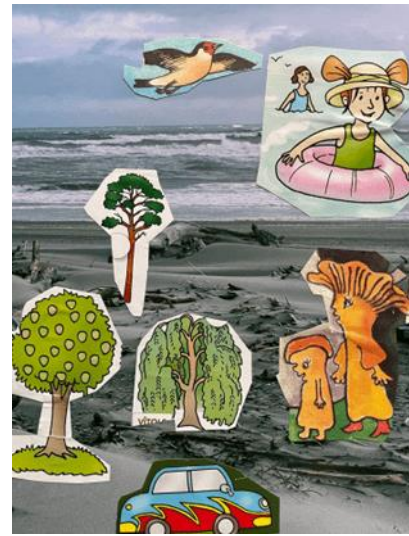
7.1. Līnijas un laukumi bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

7.2. Līnijas un laukumi ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

7.3. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

7.4. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

8.pielikums. Riharda radošās izpausmes

8.1. Līnijas un laukumi bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

8.2. Līnijas un laukumi ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

8.3. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

8.4. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

9.pielikums. Haralda radošās izpausmes

9.1. Līnijas un laukumi bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

9.2. Līnijas un laukumi ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

9.3. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

9.4. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)

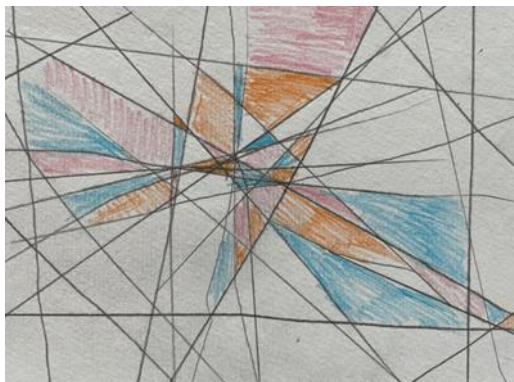
10.pielikums. Elizabetes radošās izpausmes

*10.1. Radošā veidošana bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*10.2. Radošā veidošana ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*10.3. Līnijas un laukumi bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*10.4. Līnijas un laukumi ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

11.pielikums. Nika radošās izpausmes

*11.1. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*11.2. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*11.3. Līnijas un laukumi bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*11.4. Līnijas un laukumi ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

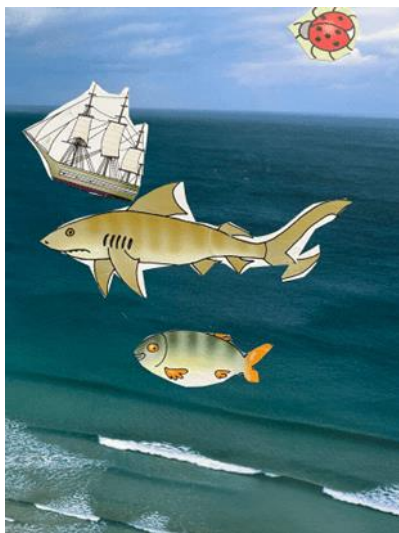
12.pielikums. Sāras radošās izpausmes

*12.1. Radošā veidošana bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*12.2. Radošā veidošana ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*12.3. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*12.4. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

13.pielikums. Olivera radošās izpausmes

*13.1. Radošā gleznošana bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*13.2. Radošā gleznošana ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

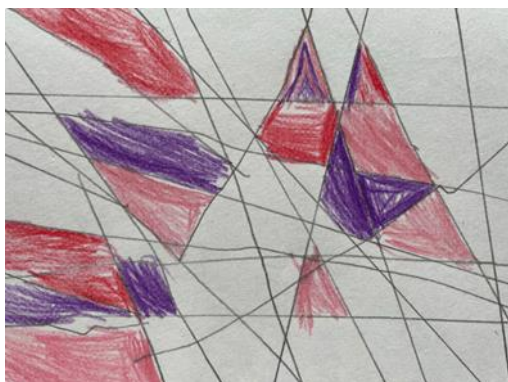

*13.3. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*13.4. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

14. pielikums. Ineses radošās izpausmes

*14.1. Līnijas un laukumi bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*14.2. Līnijas un laukumi ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*14.3. Radošā kolāža bez fona mūzikas.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

*14.4. Radošā kolāža ar fona mūziku.
(Foto autore E. Kolosjonoka.)*

15.Pielikums. Anketa pirmsskolas skolotājiem par fona mūzikas izmantošanu ikdienā

Labdien! Esmu Latvijas Universitātes studente Enija Kolosjonoka. Šobrīd veicu kvalifikācijas darba pētījumu par tematu " Fona mūzika 4-5 gadīgu bērnu radošās izpausmēs pirmsskolas izglītības iestādē". Es būšu pateicīga, ja veltīsiet dažas minūtes laika, lai sniegtu savu viedokli un pieredzi darbā ar fona mūzikas izmantošanu mācību procesā. Jūsu sniegtās atbildes būs anonīmas un rezultāti tiks izmantoti tikai apkopojumā. Paldies par atsaucību!

1. Fona mūzikas izmantošana brīvajos brīžos.

nekad ○ ○ ○ ○ ○ vienmēr

2. Fona mūzikas izmantošana rotaļnodarbību laikā.

nekad ○ ○ ○ ○ ○ vienmēr

3. Fona mūzikas izmantošana radošajās aktivitātēs.

nekad ○ ○ ○ ○ ○ vienmēr

4. Novērotās izmaiņas bērnu uzvedībā, izmantojot fona mūziku.

nekad ○ ○ ○ ○ ○ vienmēr

5. Kādas izmaiņas esat novērojuši bērnu uzvedībā, izmantojot fona mūziku rotaļnodarbību laikā?

-
6. Fona mūzikas izmantošana radošajās izpausmēs var veicināt bērna sniegumu?

Nē ○ ○ ○ ○ ○ Jā

7. Fona mūzikas izmantošana pirmsskolā ir nepieciešama?

Nē ○ ○ ○ ○ ○ Jā

GALVOJUMS

Es, Enija Kolosjonoka

apliecinu, ka darbs izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u. c. avoti norādīti literatūras u. c. avotu sarakstā. Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u. c.), kas iegūta nominētajiem avotiem, pētnieciskajā darbā un tā pielikumos norādītas atsauces.

Darba autors

Enija Kolosjonoka

(vārds, uzvārds)

_____ (paraksts)

Datums: 19.12.2023.